יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 291	Łódź, Wtorek, 19 grudnia 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, א׳ טבת תרצ״ד	№ 291

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

טשעכאסלאוואקישע רעגירונג

פאדערט אויפקלערונגען פון דער דייטשער רעגירונג

וועגען די „פערשוואונדענע" יודען, טשעכישע בירגער

פ ר א ג, (יט״א) די טשעכאסלאוואקישע רעגירונג האט זיך געווענדעט וועגען אויפקלערונגען צו דער דייטשער רעגירונג מכח דעם גורל פון א גרעסערער צאהל טשעכאסלאוואקישע בירגער, מעהרסטענס יודען, וועלכע האבען געוואוינט אין דייטשלאנד און זענען געהיימניספול פערשוואונדען געווארען.

מען האט זיי אוועקגעפיהרט פון זייערע וואוינונגען אלס כלומרשט פערדעכטיגע אין קאמוניזם און זייט דאן איז פערשוואונדען יעדער שפור נאך זיי, די קרובים פון די פערשוואונדענע האבען מורא, אז מען האט זיי פערפייניגט ביז טויט.

די בערלינער געהיים-פאליציי ענטזאגט זיך פרינציפיעל צו ערטיילען וועלכע עס איז אינפארמאציעס.

די טשעכאסלאוואקישע מאכט-ארגאנען שטעלען פעסט, דאס ביז איצט האבען זיי זיך אפגעהאלטען אין די אינטערעסען פון די קרבנות, אנצונעמען זייערע נעמען, אויב אבער עס וועלען נישט ערהאלטען ווערען בעפרידיגענדע אויפקלערונגען פון דער דייטשער רעגירונג, וועט די טשעכאסלאוואקישע מאכט פערעפענטליכען די נעמען ווי אויך פיעל אנדערע פרטים.

350 סערטיפיקאטען פאר דער יודישער יוגענד אין דייטשלאנד

בערלין, (יט״א). דער פאלעסטינא־אמט אין בערלין האט בעקומען 350 סערטיפיקאטען פון דער אייר־רעגירונג אויף דעם בעכסטען האלב יאהר פאר יוגענדליכע אין עלטער פון 15 ביז 18 יאהר, די ערשטע גרופע פון 65 יוגענדליכע פאהרט אפ אין קורצען אין דער קאלאניע עין־חרוד.

אפעלאציע-געריכט אין ארץ-ישראל מבטל געמאכט דעם פסק-דין

געגען די אראבישע פיהרער פאר בעטייליגען זיך אין דער אראבישער דעמאנסטראציע

י ר ו ש ל י ם, 18 (יט״א טעלעגראפיש)

דאס אפעלאציע-געריכט וואס בעשטעהט פון צוויי ענגלענדער, האט פערקלענערט די שטראף פון די דריי אראבישע פיהרער, וועלכע זענען בשעתו פערמשפט געווארען צו א חודש תפיסה פאר ארגאניזירען און אנטיילנעמען אין דער פערבאטענער אראבישער דעמאנסטראציע.

דאס אפעלאציע-געריכט האט מבטל געמאכט דעם פסק-דין און בעפסקנט, אז צוויי זאלען איינלעגען צו 100 פונט קויציע אויף א יאהר צייט. דער דריטער איז בעפרייט געווארען.

מעריסאן-קאמיסיע ביי דער ארבייט

די זיצונגען זענען פערטרויליכע

י פ ו, 18 (יט״א טעלעגראפיש)

די מעריסאן-קאמיסיע איז שוין צוגעטרעטען צו דער ארבייט, די קאמיסיע אמטירט אין לאקאל פון דיסטריקט-קאמיסאריאט, די זיצונגען זענען פערטרויליכע.

אלעקסאנדריע קאנקורירט מיט חיפה׳ער פארט

3 מיליאן פונט צו פערברייטערן דעם אלעקסאנדריער פארט

אלעקסאנדריע. 18 (יט״א טעלעגראפיש)

די רעגירונג האט בעשטימט 3 מיליאן פונט אויף צו פערברייטערן דעם פארט אין אלעקסאנדריע, כדי צו קענען קאנקורירען מיטן פארט אין חיפה.

שארפע פרעסט אין פראנקרייך

פ א ר י ז, 18 (ספ. טעל.)

אין פראנקרייך הערשען ווייטער שארפע פרעסט. אין פאריז איז נאטירט 9 גראד און אין אנדערע ערטער — ביז 31 גראד.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען ביינאכט געשטארבען אין עלטער פון 58 יאהר מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע און נישטפערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאנטע

נ״ע ריידזעל גיטעל שפירא

(געבוירען פשעדבאורעק)

די לוי׳ קומט פאר היינט, דינסטאג דעם 19 דעצעמבער 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז סטשעצעראווע 3, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

שטרענג כשר פלייש פון כאינער שעכט-הויז

ב״ה. אזוי ווי מיר האבען געזעהן אין די לעצ טיל פערשידענע פלוג-בלעטלעך אויף די כאינער שחיטה, האט מען מיינט מבזה צו זיין די שחיטה בתכלית הבזיון, זענען מיר מודיע בשער בת רבים, אז די כאינער שחיטה איז כשר למהדרין מן המהדרין און עס קען נישט הייסן בשום אופן קיין בשר חוץ אין לאדז, והגרום דאס ווייסען אלע, אז אין דער צייט נאך פון הה״ג הצדיק ר׳ אלי׳ חיים מייזל זצ״ל, אין יענער צייט פון 30 יאהר צוריק מיט זיין ידיעה איז אויך אריינגעבראכט געווען דאס פלייש פון כאינער קיין לאדז למהדרין מן המהדרין מיט זיין א בצד גדול בחכמה ובמנין זאל זיך קענען אונטערנעמען דאס כאינער פלייש צו אסר׳ן, אלס בשר חוץ אין לאדז און נאך פאר עטליכע יאהר צוריק האבען די אגודה מיט דעם גאנצען ועד הכשרות געשריבען אז ד א ס פ ל י י ש פ ו ן כ א י נ א א י ז כ ש ר ש ט ר ע נ ג למהדרין מן המהדרין און ארומגעשיקט מודעות אין לאדז אין אלע בתי תפילות אז דאס כאינער פלייש איז כשר למהדרין מן המהדרין, און עס איז בשר קודש, אין דער אמתן איז טאקי אזוי, און ווי קען מען איצט אריינגעמען כאינער פלייש אויך אין בשר חוץ אין דערזעלבער שטאט בפרט ווען מיר האבען די גרויסע השגחה אין כאינא און מיר קימען עטליכע מאל אין דער וואך נאכקוקען און צפ״י הלכה כמש״כ בדרכי הישרה מי שמחזיק במקומות בפרט פון 30 יאהר צוריק קען קיין שום בית דין נישט אסרן, כאינער פלייש און עס איז כשר למהדרין מן המהדרין. די אלע קול קורא׳ס וואס די אגודה מיטן ועד הכשרות פון לאדז האט געשריבען פארעטליכע יאהר צוריק, אז דאס כאינער פלייש איז כשר למהדרין מן המהדרין און עס איז בשר קודש, די אלע קול קורא׳ס געפינען זיך נאך היינט

חיים ברוך הלוי דעמבינסקי

אבדק״ק טושין כאינא והגליל.

אונזער ליבען פריינד און שוועסטער

זיגמונט זאלקאוויטש און פרוי

צו זייער התנגה פון זייער אמעריקאנער נעגען [illegible]

Mr. Arthur Zelko

און Miss Flossie Baran

וואס איז אנגעקומען דעם 17/XII אין לאנדאן, ווינש איך פיל גליק און דעם יונגען פאר, אז זיי זאלען לעבען-אפט ואד מיט רייכען בעזירם זין.

דוד קרישטאל און פרוי.

צו דער חתונה פון פרל.

רעגינא ראגאזשיק

מיט ה׳ נאטאן ראגאזשיק

ווינשען א הערצליכען מזל-טוב

ס. ערליך און פרוי

(צעטונגס-פערקויפער)

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטאריש פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

וויכטיג פאר דער לאדזער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פעראיין „עזרת עניים"

נאדלודזקא 8, טעל. 158-99

וואו ס׳ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ׳ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

ווי אויך דענטיסטישע הילף

ואשמוקעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אבצאהל נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאהלונגען. די פערוואלטונג.

פאר

גאלד, בריליאנטען, בישוטעריע

אין לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטסקראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און; פון 6—9 אווענט. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעפשניצע-פרייזן

די קהלה-פערוואלטונג איז דערמיט מודיע אלע יודישע פליישער, אז די פרייזען אויף כשר פלייש, וואס ווערען בעשטימט דורכ׳ן היגען מאגיסטראט, זענען חל בלויז אויף פליישען, וועלכע שטאמען פון לאדזער לעגאלער שחיטה און זענען פערזעהן מיט׳ן שטעמפעל „כשר בהשגחת לאדזער ראבינאט".

אלע קצבים, וואס וועלען פערקויפען בשר חוץ, דערונטער אויך פון כאינער שחיטה, אלס כשר פלייש, וועלען צוגעצויגען ווערען דורך דער מאכט צו קרימינעלער פעראנטווארטליכקייט פאר טרייבען ליכווע.

די דאזיגע פערזאנען וועלען א חוצדעם פערפאלגט ווערען געריכטליך דורך דער קהלה-פערוואלטונג פאר אריינפיהרען די יודישע בעפעלקערונג אין א טעות דורכ׳ן פערקויפען גע׳אסר׳ט פלייש אלס כשר.

די קהלה-פערוואלטונג מאכט נאכאמאל דערביי אויפמערק זאם, אז דער קצב, וואס וועט פערקויפען אין זיין יאטקע בשר חוץ, וועט דורכ׳ן ראבינאט ענדגילטיג גע׳אסר׳ט ווערען און וועט אין קיין פאל נישט טארען מעהר האנדלען מיט כשר פלייש.

לאדז, ו׳ דחנוכה תרצ״ד.

די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין לאדז.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווערגעטראפענער פאמיליע בערלינסקי צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאן און פאטער, אונזער לאנגיעהריגען מיטגליד

נ״ע אברהם הערש בערלינסקי

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג און מיטגלידער פון פעראיין „משמרת החולים" און פון דער „גמילותחסדים-קאסע" ביים „משמרת החולים"

בעראטונג פון יוד. שרייבער אין מאסקווע

יודישע שריפטשטעלער בעקלאגען זיך אז זיי פערלירען דעם לעזער

מאָסקווע. (יט"א) דער לעזער געהט פון אונז אַוועק זייגע ליטעראַרישע בעדערפעניש'ען בעפרידיגט ער פולשטענדיג מיט דער רוסישער ליטעראַטור — מיט די ווערק פון שאָלאָכאָוו, פאַנפעראָוו, און אַנדערע בעוואוסטע רוסישע שרייבער און ער קאָן זיך ברייליך בעגעהן אָהן דער יודישער ליטעראַטור — דאָס איז געווען דער אינהאַלט פון פיל רעדעס, וואָס עס זענען געהאַלטען געוואָרען אויף דער בעראַטונג פון יודיש-סאָוויעטישע שריפטשטעלער, וואָס איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין מאָסקווע.

עס בעמערקט זיך — האָבען איניגע רעדנער אָנגעוויזען — אַ „דענאַציאָנאַליזירונג" אַנאַסימילירונג פון דער יודישער יוגענד, ווערק פון יודישע שרייבער ווערען שלעכט בעצאָהלט און ווייניג געלייענט. דאָס רופט אַרויס ביי די יודישע שרייבער אַן אומרוהע און אומזיכערקייט, דערפון נעמט זיך די שטרעבונג ביי איניגע יודישע שרייבער איבערצוגעהן אין דער „גרויסער" ליטעראַטור — איז דער רוסישער, אוקראַינישער, וואו דער קרייז לעזער איז קיין עק נישט גרעסער.

אַ טייל שריפטשטעלער איז שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען דער האַזגער פעסימיסטישער איינשטעלונג. אויב די יודישע ליטעראַטור — האָבען זיי ערקלערט — ווערט נישט געלעזען אַזוי פיל וויפיל זי וואָלט געדאַרפט און געקאָנט געלייענט ווערען, איז עס דערפאַר ווייל די איצטיגע יודישע ליטעראַטור ענטשפּרעכט נישט די הויכע פאָדערונגען פון די מאַסען, וואָס וואַקסען שנעל קולטורעל און נאַציאָנאַליטיש. יענע שרייבער ווערען שלעכט געלעזען, וועלכע זענען אַליין אָפּגעריסען פון די ברייטע יודישע מאַסען, און דער פּראַקטישער סאָציאַליסטישער בויאונג.

אַ צווייטע סיבה פאַרוואָס דאָס יודישע בוך ווערט ווייניג געלעזען איז ווייטער אָנגעוויזען געוואָרען אויף דער בעראַטונג איז די שלעכטע פערשפּרייטונג פון בוך. אויב לענין-ביכער ווערען פערשפּרייט אין פופציג טויזענד און מעהר עקזעמפּלאַרען איז עס דער בעסטער סימן אַז יודישע לעזער זענען פאַראַן און אויב אַ קינסטלערישע ווערק געהט זיך פונאַנדער אין 2—3 טויזענט עקזעמפּלאַרען איז עס אַ בעווייז אַז קינסטלערישע ליטעראַטור ווערט שלעכט פערשפּרייט און דערגרייכט פשוט נישט צו דעם לעזער — האָט אָנגעוויזען דער רוסישער שרייבער יודין.

3

די בעראַטונג האָט בעשלאָסען צונויפצורופען אַ אַלפאַרבאַנדישע קאָנפערענץ פון יודישע שרייבער נישט שפּעטער ווי אין מערץ פון קומענדיגען יאָהר. די קאָנפערענץ וועט אָפּגעהאַלטען ווערען אין מאָסקווע.

יודישע אויסוואנדערונג פון ברעסלוי

ב ר ע ס ל ו י (יט"א) לויט די פּראָוויזאָרישע רעזולטאַטען פון דער פאָלקס-צעהלונג פון יאָהר 1933 האָט ברעסלוי גפצעהלט אין יוני ה. י. 19,722 שטענדיגע יודישע איינוואוינער לגבי 23,240 בעת דער פאָלקס-צעהלונג אין יאָהר 1925 דאָס בעדייט א פערקלענערונג פון 15 פראָצ. אין משך פון די ערשטע 9 חדשים פון יאָהר 1933 האָבען זיך בעזעצט אין ברעסלוי 1107 יודען פון קלענערע שטעטלעך, אין משך פון דער זעלבער צייט האָבען אויסגעוואנדערט 2,357 יודען, דער וואנדערונגס-פערלוסט בעטרעפט אלזאָ 1.250 פערזאָן, 58 פראָצ. פון די אויסוואנדערער זענען אוועק קיין אויסלאנד, 378 פערזאָן זענען אָבגעפאָהרען פון ברעסלוי קיין א"י, 160 קיין פוילען, 133 קיין טשעכאָסלאָוואַקיי, 31 קיין פראנקרייך און די איבריגע אין אנדערע לענדער.

געשטארבען דער קאמענדאנט פון דער יודישער יוגענד-בריגא-דע אין ענגלאנד פולק. נאטהאן

ל אָ נ ד אָ ן, (יט"א) אין לאָנדאָן איז געשטאָרבען פולק. סער פרעדעריק לואיס נאטהאן, דער עהרען-קאָמענדאנט פון דער יודישער יוגענד-בריגאדא. פולק. נאטהאן איז געשטאָרבען אין עלטער פון 72 יאָהר. ער איז געוועזן א ברודער פון געוו. גובערנאטאָר פון קינסלענד סער מעטיו נאטהאן, דעם ערשטען יוד וועלכער איז בעשטימט געוואָרן אלס קאָלאָניאל-גובערנאטאָר. בעת דער מלחמה איז סער פרעדעריק נאטהאן געוועזן טעטיג אין קריגס-ראט און אין דער אדמיראליטעט, פון 1925 ביז 1927 איז ער געוועזן פרעזידענט פון כעמישען אינסטיטוט אין ענגלאנד.

אורטייל אין א גרויסען פאלי-טישען פראצעס אין ווארשא

וו אַ ר ש א, 18 (טעלעפאָניש)

דאָ איז היינט אַרויסגעטראָגען געוואָרען דער אורטייל אין פראָצעס געגען 22 פערזאָן, וועלכע האָבען געפיהרט אַנטי-מלוכה'שע פראָפּאַגאנדע צווישען מיליטער אין רעמבערטאָוו.

4 בעשולדיגטע זענען בעפרייט געוואָרען און די אנדערע זענען פערנ:שפּט געוואָרען פון 1 יאָהר ביז 6 יאָהר תפיסה.

זאל פילהארמאניע
20 נארוטאוויטשא 20

אונטערן פראטעקטאראט פון יודישען ליטעראטען- און זשור-נאליסטען-פעראיין אין ווארשא און יודישען פען-קלוב

מארגען, מיטוואך, ד. 20 דעצ.
(לעצטער טאג חנוכה)

פייערליכע אקאדעמיע

לכבוד דעם יובל — פון דער
XX
יאריגער ליטע-ראַרישער און קינסטלערישער טעטיגקייט פון

משה בראדערזאן

אנטיילנעהמער:
רעד. י. אוגער
רעד. ש. וואַגמאַן (ווארשא)
רעד. נחמן מייזיל (ווארשא)
איציק מאַנגער (רומעניען)
ז. סעגאַלאוויטש (ווארשא)
רעד. לאזאר פוקס
זלמן רייזען (ווילנא)
ד"ר י. שיפער (ווארשא)

אין קאנצערט-טייל:
מ. בראדערזאן
רחל האלצער
דער טובקעלער (ווארשא)
דאראַ סקורי
בר. ראטשטאט

ביים קלאַוויר: מ. בלומין

כאר פון דער געזעל. „שיר" אונטער דער לייטונג. פון פראָפ. י. פיילווישיס
סאָליסטין: ס. קראפיוביק

אנהייב 8.30 אווענד.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון „פילהאַרמאָניע".

זעלבסטמארד פון א בעאמטען פון פוילישען קאנסולאט אין טיל

פ אַ ר י ז, 18 (ספ. טעל.)

היינט איז בעגאנגען זעלבסטמאָרד דער בע-אַמטער פון פוילישען קאָנסולאַט אין טיל, דער 37-יעהריגער וולאָדיסלאַוו גראַבאָוויטש, צוליב דעם. וואָס ער האָט געליטען אויף אַ אונהיילבערע קראַנקהייט.

פעראָרדנונג פון דער פרייסי-שער רעגירונג געגען פוילישע בירגער

בע"לין, 18. (ספ. טעל.)

די פרייסישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, לויט וועלכע פוילישע בירגער וואָס האָבען נישט די געהעריגע וויזעס צו זיין אין דייטש לאַנד, אומבאַפּעהענדיג דערפון צי זיי זענען פּאָליאַקען צי דייטשע, וועלען נישט אַריינגעלאָזען ווערען קיין דייטשלאַנד.

אין פאַל פון אומלעגאַל אַריבערגיין די גרעניץ, וועלען די זעלבע געצוואונגען ווערען זיך צו-ריקצוקעהרען קיין פוילען.

צוגעצויגען צו פעראנטווארט-ווארטליכקייט דירעקטארען און אינזשינירען אין מאסקווא

מ אָ ס ק ו אַ, 18 (ספ. טעל.)

עס זענען צוגעצויגען געוואָרען צו געריכט-ליכע פעראַנטוואָרטליכקייט אַ גאַנצע רייה דירעק-טאָרען און אינזשינירען פון פאבריקען, פאר אַרויסלאָזען אויפ'ן מארק א פראָדוקציע פון נידרי-גען סאָרט.

דייטשער געזאנדטער ביים מיניסטער בעק

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש).

מיניסטער בעק האָט היינט אויפגענומען אויף אַ לענגערע אודיענץ דעם דייטשען געזאַנדטען פאָן מאָלטקע.

די יודישע פארטיי און די פארלאמענט-וואהלען אין רומעניען

ב ו ק א ר ע ש ט, (י.ט.א.) די יודישע פאר-טיי האָט ארויסגעשטעלט צו די פארלאמענט-וואַלן קאנדידאטען-ליסטעס אין 50 וואהל-קרייזען, אין א רייהע שטעט זענען פאָרגעקומען צוזאַמענשטויסען צווישען פאָרשטעהער פון דער יודישער ליסטע און די יודישע אָנהענגער פון אנדערע פארטייען.

מאריס ראטענבערג קאנפערירט אין וואשינגטאן וועגן א"י-פראגן

וואַשינגטאָן. (יט"א). דער פאָרזיצער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקאַ מאָריס ראָטענבערג האָט געווילט איניגע טעג אין וואַשינג-טאָן און האָט קאָנפערירט וועגען די אַקטועלע א"י פראַגען מיט'ן ריכטער פון העכסטען געריכט לואי בראַנדייס, מיט'ן פאָרזיצער פון אַמעריקאַנער פראָ-פּאַלעסטינא קאָמיטעט סענאַטאָר וויליאַם קינג און אַנדערע.

פערענדיגט די אקציע פאר מפעל ארלאזאראוו

פ ר אָ ג (יט"א) ווי י.ט.א. ווערט געוואהר, ווערט די אַקציע פאָר מפעל אַרלאָזאָראָוו שוין פערענדיגט אין אַ'ע לענדער.

לויט די בעריכטען, וועלכע זענען ערהאַלטען געוואָרען דורך דער וועלט-צענטראלע אין פראָג האָט די זאַמעל-אקציע אין די גלות-לענדער גע-בראכט פון 18 ביז 20 טויזענד פונט. דאָס צענ-טראל-ביוראָ אין פראָג וועט ליקווידירט ווערען ביז דעם 20. ד. ח. די אקציע אין די לענדער, וואו מען האָט נאָך נישט אָנגעהויבען די זאמלונג פאָר מפעל-אָרלאזאראָוו וועט אָנגעפיהרט ווערען דירעקט פון א"י.

די וועלט-צענטראלע וועט נאָך דער שליסונג פון ביוראָ אין פראָג צושטעלען אַן אויספיהרליכען בעריכט וועגען פערלויף און וועגען די רעזולטאַטן פון דער אקציע די ציוניסטישע אינסטאנצען.

מיר מאכען קיין געשעפטן נישט מיט אונזערע בלוטיגע דייטשע שונאים!

פערשטאַרקטער יודען-בּאָיקאָט אין דייטשלאַנד

בּערלין, (י. ט. אַ.) דער פערבאַנד פון אייזען און שטאַהל-אינדוסטריעלער און סוחרים אין קעלן גיט אַרויס ספּעציעלע עמפּפעהלונגס-קאַרטען, וועלכע זיינען צוגענגליך בּלויז פאַר די יעניגע מיטגלידער פון פערבאַנד, וועלכע פערפליכטען זיך נישט צו פערקויפען קיין שום סחורות יודישע געשעפטען.

דער ווירטשאַפטס-מיניסטער האָט ערקלערט די דאָזיגע עמפּפעהלונגס-קאַרטען פאַר אונגילטיגע און האָט פערבאָטען זיי צו פערשפּרייטען.

כמעט אַלע צייטונגען פון דייטשלאַנד, מיט'ן אויסנאַהם פון אפשר אַ האַלב טוץ צייטונגען אין בּערלין, נעהמען ווייטער נישט אָן קיין שום יודישע אַנאָנסען. פיל פּראָווינץ-צייטונגען אַנטזאָגען זיך צו דרוקען אַפילו יודישע נעקראָלאָגען.

די דייטשע ראַדיאָ-סטאַציעס, וועלכע געפינען זיך אונטער'ן דירעקטען אויפזיכט פון פּאָסט-מיניסטעריום, האָבען זיך ענטזאָגט אַנצונעהמען ראַדיאָ-אַנאָנסען פון יודישע פירמען.

בּערלין, (י. ט. אַ.) אָפיציעל ווערט מיטגעטיילט, דאָס די בּעזייטיגונג פון יודישע און יודיש-שטאַמענדע פּראָפעסאָרען, לעהרער און בּעאַמטע פון דעם בּילדונגס-וועזען אין פּרייסען איז שוין פערענדיגט געוואָרען.

צווישען די 160 טויזענד בּעאַמטע פון פּרייסישען מיניסטעריום פאַר וויסענשאַפט, קונסט און בּילדונג איז אויסגעפּרעסט געוואָרען די ערישע אָפּשטאַמונג פון 120 טויזענד. פיל בּעאַמטע זיינען בּעזייטיגט געוואָרען. זייער צאָהל ווערט אָבער נישט אָנגעגעבען. דער בּילדונגס-מיניסטער ד"ר רוסט האָט עפענטליך נעדאַנקט דער פאָר-שונגס-קאָמיסיע פאַר איהר „אויסגעצייכענטער אַרבּייט".

בּערלין, (י.ט.אַ.) דער שעף פון פּרעסע דעפּאַרטאַמענט אין דייטשען פּראָפּאַגאַנדע-מיניסטעריום, מיניסטעריאַל-דירעקטאָר ד"ר שמידט-לעאָנהאַרדט האָט אין אַ בּעגריסונגס - רעדע אין זשורנאַליסטען-אינסטיטוט ערקלערט, דאָס פון 1-טען יאַנואַר 1934 וועט קיין שום יוד און קיין שום פּערזאָן, וואָס שטאַמט פון יודען נישט זיין ערלויבט צו זיין טעטיג אין דער דייטשער פּרעסע. דער אַריער-פּאַראַגראַף וועט מיט דער גאַנצער ריקזיכטסלאָזיגקייט אָנגעווענדעט ווערען אין יעדער דייטשער צייטונג.

גאָטאַ, (י. ט. אַ) די שטאָטישע קרייז-לייטונג האָט פערעפענטליכט פאָלגענדע מעלדונג: „גלייך ווי עס איז פערבּאָטען די פּאַרטיי-מיטגלי-דער צו קויפען בּיי יודען, איז זיי אויך נישט ערלויבט זיך צו ווענדען צו יודישע דאָקטוירים, ווייל דאָס איז פּאַרטיי-שעדיגענד".

בּערלין. (י. ט. אַ.) דער געזונטהייטס-קאָמיסאַר ד"ר וואַגנער האָט אין אַ רעדע אויף אַ דאָקטוירים - פערזאַמלונג ערקלערט, דאָס די הויפּט-אויפגאַבּע פון יעדען דאָקטאָר אין דייטש-לאַנד איז צו האָבען אין זינען צו פערווירקליכען די פּלנים פון דער ראַסען-טעאָריע אין טאָג-טעגליכען לעבּען.

אַרעסטירט אין וואַרשאַ 17 ענדעקעס

פאַר העצע: אויסצוהאַקען די שויבּען אין יודישע געוועלבּער

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש).

לויט'ן אויפטראַג פון דער וואַרשאַווער פּראָקוראַטור האָט פּאָליציי אַדורכגעפיהרט אַ רעוויזיע אין די וואוינונגען פון איינגיגע אָנפיהרער פון די ענדעקעס.

אין רעזולטאַט זיינען אַרעסטירט געוואָרען 17 פּערזאָן וועלכע האָבען געפיהרט אַ העצע צווישען דער ענדעקישער יוגענד אויסצוהאַקען שויבּען אין יודישע געוועלבּער.

דערמאָרדעט 4 מענשען אין אַ דאָרף

5 זשעשוב, 18. (טעלעפאָניש).

אין דאָרף סוילטשי האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ שוידערליכע טראַגעדיע. פינף אַ דיגער פּאַרשאָנען זענען די איינוואוינער פון דאָרף אויפגעוועקט געוואָרען צוליב אַ שׂרפה אין פאָלוואַרק פון פּויער יאַן גבּיעוועק.

נאָך דעם ווי מען האָט פערלאָשען די שׂרפה האָט מען געפינען דערמאָרדעטע דעם פּויער יאַן גבּיעוועק, זיין פרוי און צוויי קינדער 3 און 8 יאָהר אַלט.

די פּאָליציי איז חושד אַז גביעוועק אַליין איז געווען דער מערדער פון זיין פרוי און קינדער און דערנאָך אַליין בּעגאַנגען זעלבּסטמאָרד.

בּרודער פון בּעריהמטען זאַפּאַל-קעס-קעניג קרויגער

שווערער פערמשפּט פאַר אַ גרויסע אַפערע

שטאָקהאָלם, 18 (ספּ. טעל.)

דאָס הענכסטע געריכט האָט פערמשפּט טאָרסטען קרויגער, אַ בּרודער פון בּעריהמטען שוועבּעדער קעניג, אויף 12 יאָהר שווערע אַרבּייט פאַר אַן אַפערע פון אַנדערהאַלבּען מיליאָן קראָן וואָס ער האָט אַדורכגעפיהרט מיט אָבּליגאַציעס פון אַן אונטערנעהמונג.

דוד פּינסקי געוועהלט אַלס פּרעזידענט פון יודיש-נאַציאָנאַלען אַרבּייטער-פערבּאַנד

ניו-יאָרק, (יט"אַ). דוד פּינסקי — דער באַוואוסטער שריפטשטעלער און דראַמאַטורג איז אויף דער לעצטער זיצונג פון דער עקזעקוטיווע פון יודיש נאַציאָנאַלען אַרבּייטער-פערבּאַנד געוועהלט געוואָרען אַלס פּרעזידענט פון פערבּאַנד אויפ'ן אָרט פון מאיר בּראַון, וועלכער איז אָפּגעפאָהרען אויף אַ לענגערער צייט קיין ארץ-ישראל.

דוד פּינסקי איז ענג פערבּונדען מיטן פערבּאַנד זינט זיין גרינדונג מיט 22 יאָהר צוריק און האָט זיך אַקטיוו בּעטייליגט אין דער פערצווייגטער אַקטיוויטעט פון דעם נאַציאָנאַל-פּראָגרעסיווען אַרבּייטער אָרדען, ער איז פאַר דער צייט אויך געשטאַנען אין אַקטיווען דינסט פון פערבּאַנד, זייענדיג אַ צייט פּרעזידענט און קאַסירער.

אין 1931 ווען עס איז געפייערט געוואָרען דער 60-יעהריגער יובילעאום פון דעם שריפטשטעלער האָבען זיך אַלע אָפּטיילונגען און פרויען-קלובּען פון פערבּאַנד אַקטיוו בּעטייליגט אין דער פייערונג און אַרויסגעוויזען גרויס אָנערקענונג פאַר זיינע ליטעראַרישע און געזעלשאַפטליכע לייסטונגען פאַר די יודיש קולטורעלע און אַרבּייטער פאָלקס מאַסען בּכלל און פאַר דער ציוניסטיש-סאָציאַליסטישער בּעוועגונג, וועלכער ער דינט שוין לאַנגע יאָהרען.

—=:ס:=—

געקינדיגט יודישע דאָקטוירים

אין די קראַנקען-קאַסעס אין בּיאַליסטאָקער קרייז

בּיאַליסטאָק. (יט"אַ). אין דער בּיאַליסטאָקער קרייז קראַנקען-קאַסע זענען מיט אַ צייט צוריק געקינדיגט געוואָרען אַלע דאָקטוירים, אַזוי ווי עס ווערען איצט געפיהרט פערהאַנדלונגען וועגען שליסען אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך מיט די דאָקטוירים איז די קינדיגונג פעלגעגרעסט געוואָרען און אַלע בּיז איצטיגע דאָקטוירים אַרבּייטען ווייטער.

אָבּער אין די שטעטלעך יאַשינאָוקע און גאָנ-בּיאָנץ וועלכע געהערען אויך צו דער בּיאַליסטאָקער קרייז-קראַנקען קאַסע האָט מען דעם קינדיגונגס טערמין נישט פערלענגערט און דער יודישער דאָקטאָר בּאַ"יס מאַגאַליף וועלכער אַרבּייט שוין אין יאַשינאָווקע זייט פינף יאָהר און דר. פרידמאַן אין גאָניאָנץ וועלכער אַרבּייט שוין 6 יאָר אויף זיין אָמט האָבּען בּעקומען מעלדונגען אַז זיי ווערען בּעזייטיגט פון זייער פּאָסטענס, אויף זייער אָרט זענען אָנגענומען געוואָרען יונגע קריסטליכע דאָקטוירים, וועלכע האָבען זיך ערשט מיט אַ פּאָר חדשים צוריק בּעזעצט אין די דאָזיגע שטעטלעך, די אומבעגרינדעטע קינדיגונג פון די יודישע דאָקטוירים האָט אַרויסגערופען אַן אַלגעמיינע פּראָטעסטירונג.

לאָדזער נייעס

זעלבּסטמאָרדען

(2) אין פעלד לעם דעם קאַטוילישען צווינ-טער האָט זיך נעכטען גע'סמ'ט מיט עסיג-עסענץ דער 65-יאָהריגער קאַצפּער פּיאָטראָווסקי – אַ היימ-לאָזער און אַרבּייטסלאָזער. מ'האָט איהם אָפּגע-פיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל, וואו ער איז נישט קומענדיג צו זיך געשטאָרבּען.

* * *

(אַ) אויף קראָסנאָ 5 האָט זיך גע'סמ'ט מיט עסיג-עסענץ די 35 יעהריגע יאַנינאַ אַדאַמטשעווסקאַ. פּאַגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אורטייל-סענטענצען דאַרפען תּיכּף אַרויסגעגעבען ווערען

(2) נעכטען האָט די קאַנצעלאַריע פון דעם פּרעזעס פון היגען קרייז-געריכט בּעקומען אַ פער-אָרדנונג פון יוסטיץ-מיניסטעריום מכּוח דעם, אַז די סענטענצען פון אורטיילען דאַרפען תּיכּף אַרויסגע-געבען ווערען נאָכן אויסהערען ביידע צדדים.

בּלויז אין אויסנאַהם-פעלען קען דערלאָזט ווערען אַ 3-טאָגיגע נדחה.

רינג-קאַמף-טורניר אין „טאַבּאַרין"

נעכטען האָבען געקעמפט: אין דער ערשטער פּאָר סטיבּאָר – בּאַרקאָוויאַק, דער קאַמף בּלייבּט אונענטשידען. אין דער צווייטער פּאָר האָבען גע-קעמפט: די שוואַרצע מאַסקע (וועלכער האָט זיך נעכטען געמאָלדען צום טורניר) מיטן נעגער סאַמ-סאַנדי אין דער 9 מינוט בּעזיגט די שוואַרצע מאַסקע דעם נעגער.

דער דעצידירענדער קאַמף מאַרטאַן – זעל-קאָוויטש האָט געבּראַכט אַ זיג פאַר מאַרטאַנען איבּער דעם יודישען אַטלעט זעלקאָוויטש אין דער 21 מינוט.

היינט קעמפען: 1) די שוואַרצע מאַסקע-סקראָבּאַקאָוו, 2) האַמעלאַ-קירילענקאָ, 3) מאַרטאַן-מיכעלזאָן. מיט'ן טורניר פיהרט אָן דער זעהר ענערגישער אַרביטער ה' לעלעוויטש.

אויסערדעם ווערט געגעבען דער זעהר רייכער און אויסגעצייכענטער קאַבּאַרעט-פּראָגראַם.

אויערען, נאָז און האַלז-קליניק

מיט בּעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבּולאַ-טאָרישע פון 11–2 און פון 5–8 אָוונט.

Dr.

Wajnberg

ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָז-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אָוו.

גרויסען פון דער הויפּט-שטאָט

פון אונזער וואַרשעווער קאָרעספּאָנדענט
מ. עלבּוים

דער סיום פון וויעסקאַ און דער סיום פון קאַראַוואַ

די פּאָליטישע סענסאַציע פון דער פאַריגער וואָך איז אין וואַרשאַ געווען נישט דער סיום, וועלכער האָט אָפּגעהאַלטען דיצונגען; אויך נישט די סיים-קאָמיסיעס, וואָס האָבען בּעטראַכט בּודזשעט און אַזוי ווייטער „פּעסטגעשטעלטע" ענינים. — ניין! די פּאָליטישע סענסאַציע איז נישט געווען דער אַלטער סיים פון דער וויעסקאַ-גאַס נאָר דער נייער סיים פון דער קאַראַוואַ.

אויף קאַראַוואַ נומער 31, אין זאַל פון דער היגער געזעלשאַפט איז פאָרגעקומען די האַלבּ-פערטעליכע פערזאַמלונג פון בּ"בּ-קלובּ מיט'ן אָנטייל פון אַלע סענאַטאָרען, דעפּוטאַטען, רעגירונגס-לייט און הויכגעשטעלטע פיהרער פון דער בּ.בּ.-פּאַרטיי.

עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען בּעטראַכטען און אַרומרעדען דעם נייעם אויסגעאַרבּייטען קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט, די אַזוי גערופענע „עליטע" קאָנסטיטוציע.

פאַרוואָס עפּעס אין אַ פּריוואַטען זאַל, אין דער היגער געזעלשאַפט? פאַרוואָס עפּעס פּלוצלינג אויף דער „פּשוטער" קאַראַוואַ-גאַס און נישט אויף דער „אַפּיצעלער" וויעסקאַ?

אין די זשורנאַליסטען קרייזען האָט דער דאָזיגער פאַקט (וואָס דער בּ. בּ. קלובּ האָט צום ערשטען מאָל אָפּגעהאַלטען אַ פערזאַמלונג אויסערן סיים-בּנין) אַרויסגערופען בּרייטע קאָמענטאַרען. מען האָט שוין אַפילו אין ווי אַנגעוויזען אַז דער בּ.בּ.-קלובּ האָט זיך בּעראַטען וועגען דעם נייעם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט אויף קאַראַוואַ 31, בּשכנות פונם טעאַטער „קאָמעדיאַ"...

* * *

אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג פון בּ.בּ.-קלובּ האָט די ערעפענונגס-רעדע געהאַלטען דער פּרעזעס פון קלובּ סלאַוועק און דערנאָך האָט רעפערירט דעם נייעם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט דער וויצע-מאַרשאַלעק צאַר, דער אייגענטליכער שאַפער פון דעם דאָזיגען פּראָיעקט.

קיין שום פּרטים זענען דער עפענטליכקייט נישט בּעקאַנט געוואָרען, מען ווייסט זיך בּלויז דערוואוסט פון דער דער קוליסען אַז דער קאָנסטיטוציע פּראָיעקט איז, לויט זיין ערשטער רעדאַקציע, אַביסעל געענדערט געוואָרען. פון די וויכטיגסטע ענדערונגען איז כּדאי אָנצווייזען אויף דעם אופן, ווי אַזוי עס וועט געוועהלט ווערען דער מלוכה-פּרעזידענט:

דער סיים און סענאַט וועלען פון זיך אויס-וועהלען 50 עלעקטאָרען, וועלכע וועלען אַרויסשטעלען אַ קאַנדידאַט אויפ'ן אַמט פון מלוכה-פּרעזידענט. אַ צווייטע קאַנדידאַט וועט אַרויסשטעלען דער אָפּ-טרעטענדער מלוכה-פּרעזידענט גופא. אויבּ קיינער פון די צוויי קאַנדידאַטען וועלען נישט בּעקומען אויף דער נאַציאָנאַל-פערזאַמלונג קליין 2 דריטעל שטימען — וועט פאָרקומען אַ פאָלקס-פּלעבּיסציט און די מעהרהייט וועט דעצידירען.

ווי מ'גיט איבּער איז נאָך דער דאָזיגער פּונקט פונ'ם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט נישט אָנגענומען און עס זענען נאָך מעגליך ענדערונגען.

דער סוף פון די „זיבּען גוטע יאָהר" פאַר בּאַהן-פאָהרער

אַ נישט פרעהליכע ידיעה האָט אָנגעזאָגט דאָס בּאַהן מיניסטעריום צו נייע יאָהר; עס וועלען יאָהר-יאָר שטאַרק בּעגרעניצט די בּאַהן-הנחות פאַר די אַלע וואָס האָבען פון די דאָזיגע הנחות גענאָסען און עס זאָלען כּמעט אינגאַנצען בּטל ווערען די כּלי-ערליי „בּיליגע צוגען" פאַר אויספלוגען און טוריסטען.

עס ווערען אויך אינגאַנצען סקאַסירט די 50-פּראָצענטיגע בּאַהן-הנחות בּיים צוריקפאָהרען פון די קור-ערטער.

אָט דאָס לעצטע וועט בּכלל אוממעגליך מאַכען דאָס פאָהרען אין די ווייטער קור-ערטער (זאַקאָפּאַנע, קריניץ, גדיניע א.אַ.וו.) ווייל יעדער האָט זיך אַרייַנגעשטעלט אין בּודזשעט דאָס, וואָס ער וועט קאָנען צוריקפאָהרען אַהיים פאַר אַ העלפט געלד. פון דעם וועלען זיכער ליידען די קור-ערטער און די פּענסיאָנאַטען בּעזיצער. דער ווינטער-יאָהריגער ווינטער סעזאָן שטעהט דעריבּער אונטער אַ גרויסען פראַגע-צייכען.

אַ נוצליכע זאַך פאַר בּעזיצער פון טעלעפאָן-אַפּאַראַטען

עס איז נאָך נישט גענוי בּעוואוסט צי אויך אין לאָדז, — אָבּער אין וואַרשאַ ווערט פון נייע-יאָהר אָן איינגעפיהרט אַ נייעס: עס ווערט געשאַפען בּיי דער טעלעפאָן צענטראַלע אַן „אויפטראַג - בּיוראָ" („בּיוראָ זלעצען") וואָס וועט דינען די בּעזיצער אויף פערשידענע אופנים, דהיינו:

אויבּ עמיץ דאַרף פריה אויפשטעהן און ער האָט נישט ווער עס זאָל איהם וועקען, וועט ער בּיינאַכט אָנקלינגען אין דעם „אויפטראַג-בּיוראָ" און צו, דער בּעשטימטער שעה און מינוט וועט איהם אַ שטאַרקער קלונג אינ'ם טעלעפאָן-אַפּאַראַט אויפוועקען פון שלאָף.

אָדער: איהר קלינגט צו עמיצען און איהר טרעפט איהם נישט אינדערהיים; שפּעטער וועט איהר נישט האָבּען די מעגליכקייט צו קלינגען, טיילט איהר מיט דעם „אויפטראַג-בּיוראָ" און — די טע-לעפאָניסטקע וועט שוין שפּעטער, קלינגען צו אייער פריינד און מיטטיילען איך אייער נאָמען דעם ענין.

אָדער צום בּיישפּיל: איהר געהט אַוועק פון שטוּב אין אַ קאַפע, צו אַ פריינד אין טעאַטער אויף אַ זיצונג א.ד.גל. — לאָזט איהר וויסען דעם וויסען אינ'ם „אויפטראַג: בּיוראָ" אַז למשל, צווישען 8 און 10 וועט איהר זיין דאָ און דאָ, בּיי דעם און דעם טעלעפאָן-נומער; צווישען 10 און 12 — ערגיץ אַנ-דערש, דעמאָלט וועט שוין די טעלעפאָניסטקע יעדען איינעם, וואָס וועט קלינגען צו אייך אַהיים, הייסען קלינגען אויף דעם אָנגעגעבּענעם נומער, וואו איהר געפינט זיך.

לאָדז, 19 דעצעמבער 1933

„ניי׳ער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 19 דעצעמבער 1933

גלייכגעוויכט פון בודזשעט און גלייכגעוויכט פון דער ווירטשאַפט

די בודזשעט-קאָמיסיע פון סיים האָט אָנגעהויבען איהרע אַרבייטען. זי פאַרנעהמט זיך מיט די בודזשעט-פּרעלימינאַרען פון די בעזונדערע רעסאָרטען. זי וועט נישט פאַרענדיגען איהרע אַרבייט פאַר די חגאות. זי וועט מוזען אָפּהאַלטען איהרע זיצונגען אויך אין יאַנואַר פון נייעם יאָהר. די יאַנואַר זיצונגען וועלען זיין אינטערעסאַנטער ווי די איצטיגע, ווייל ערשטענס, וועלען זיך די בודזשעטען פון די וויכטיגסטע רעסאָרטען געפינען אין דער קאָמיסיע ערשט נאָך די פייערטעג. צווייטענס, וועלען די זיצונגען פאָרקומען אין אַ צייט, ווען עס וועט בעוואוסט זיין, צי רוזוועלט האָט בדעה צו סטאַביליזירען דעם דאָלאַר.

דעם פופצעהנטען יאַנואַר ענדיגען זיך די פויל-מאַכטען פון רוזוועלטען. ווי עס מיינען פיל עקאָנאָמיסטען, וועט רוזוועלט דעם דאָלאַר סטאַביליזירען. די דאָזיגע סטאַביליזאַציע פון דאָלאַר וועט זיין נאָר אַ וויכטיג פּראָבלעם פאַר די לענדער, וועלכע האָבען איינגעהאַלטען דעם קורס פון זייער וואַלוטע. נישט אין איין לאַנד וועט זיך אָנהויבען אַ דיסקוסיע, צי וואָלט מען נישט געדאַרפט אַרויסציהען די נויטיגע קאָנסעקווענצען פון דער סטאַבילירונג פון דאָלאַר, אויב מע וויל אָפּהיטען די קאָנקורענץ-פעהיגקייט פון די אייגענע אויסאַרבייטונגען אויף די אויסלענדישע מערק.

עס וועלען זיך געפינען אַזעלכע, וואָס וועלען ראַטען צו גיין אויפ׳ן וועג פון אַמעריקע, כדי נישט צו לאָזען זיך איבעריאָגען ווירטשאַפטליך. אַנדערע וועלען ראַטען נישט נאָכצוטון רוזוועלטען, אָנווייזענדיג אויף דעם שוואַכען ערפאָלג פון זיין פּאָליטיק, אויף דער פּאָליטיק פון שפּילען זיך מיט דער וואַלוטע.

ס׳איז שווער פאָרויסצוזאָגען ווי אַזוי אונזער בודזשעט-קאָמיסיע וועט רעאַגירען אויפ׳ן דאָזיגען פּראָבלעם, צי וועט זי זיך מיט דעם פּראָבלעם בכלל פאַרנעהמען. מען דאַרף רעכענען, אַז די סטאַביליזאַציע פון זלאָטע איז אונז, אַזוי אַריין אין בלוט, אַז דאָס צופּאַסען פון אונזער וואַלוטע-פּאָליטיק צום קורס פון דאָלאַר איז פאַר אונז נישט קיין פּראָבלעם. מיר האַלטען זיך ביים סטאַביליזירטען זלאָטע און אויף דער טעמע דיסקוטירען מיר נישט.

אָבער אויב מיר ווילען נישט קיין שום עקספּערימענטען אויפ׳ן געביט פון וואַלוטע. אויב מיר ווילען אַפילו נישט דיסקוטירען אויף דער טעמע פון אונזער וואַלוטע-פּאָליטיק, מוזען מיר זיך זאָגען אַז ס׳איז נישט גענוג בלויז צו שיצען דעם זלאָטע און נישט צו ערלויבען אָנצוריהרען זיין קורס. מען דאַרף שאַפען אַזעלכע בעדינגונגען, אַז דער געדאַנק וועגען ענדערען די וואַלוטע-פּאָליטיק זאָל איבערהויפּט נישט האָבען קיין אָרט.

נישט איין בודזשעט-רעפערענט וועט אויף דער זיצונג פון דער קאָמיסיע לויבען די בודזשעט-פּאָליטיק פון דער רעגירונג און וועט אָנווייזען, אַז דער פאָרויסגעזעהענער דעפיציט בעטרעפט ס״ה צוויי פּראָצענט פון אַלגעמיינעם בודזשעט, אַז די בעמיהונגען פון דער רעגירונג איינצוהאַלטען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט פערדינט אָנערקענונג. עס וועלען זיך געפינען קריטיקער, וועלכע וועלען זאָגען, אַז איינגענטליך בעטרעפט דער בודזשעט אויפ׳ן קומענדיגען יאָהר מעהר, איידער עס ווייזט אויף דער פּרעלימינאַר פון דער רעגירונג, אַז מען דאַרף צורעכענען צו די בודזשעט-אויסגאַבען די אויסגאַבען פון די פאָנדען אויף 190 מיליאָן זל. אַנדערע וועלען אָנווייזען, אַז די בודזשעט-רעדוקציעס זענען אַ סך קלענער ווי עס גיט אָן דער רעפערענט, ווייל פון דער רעדוקציע דאַרף מען אַראָפּרעכענען די אויסגאַבען, וואָס ענטשטייען צוליב דעם, וואָס דאָס צאָהלען די קריגס-חובות איז אָפּגעשטעלט געוואָרען און עס זענען פערקלענערט געוואָרען די אויסגאַבען אויף די חובות אין אויסלאַנד צוליב׳ן פאַלען פון איינציגע וואַלוטעס.

נאָך איינציגע וועלען קווערסיאָנירען, צי איז דער בודזשעט רעאַל. זיי וועלען אַרויסרוקען ספקות בנוגע די ערוואַרטעטע איינקונפטען. זיי וועלען ציטירען ציפערען פון ערשטען האַלבען יאָהר און אויפ׳ן סמך פון די דאָזיגע ציפערען וועלען זיי בעווייזען, אַז אַפילו ביי געהעכערטע הכנסות אין צווייטען האַלבען בודזשעט-יאָהר וועט צום גלייכגעוויכט פון בודזשעט, באַכדעם ווי מען וועט אַריינברענגען דעם רעשט פון דער נאַציאָנאַלער הלוואה, פעהלען 175 מיליאָן זל.

און ווען די פערטיידיגער פון דער בודזשעט-פּאָליטיק פון דער רעגירונג וועלען אָנווייזען, אַז די רעגירונג ערוואַרט גרעסערע איינקונפטען, ווייל זי פיהרט איין אינדירעקטע שטייערען, וועלען די קריטיקער פון בודזשעט ענטפערען, אַז נישט קוקענדיג אויף דער איינפיהרונג פון די נייע שטייערען וועלען זיי נישט אויסגלייכען די געפאַלענע איינקונפטען צוליב פאַלען פון די שטייער-איינקונפטען אין דער צייט פון קריזיס.

ווער פון די צוויי צדדים אין דער בודזשעט-קאָמיסיע האָט רעכט? ס׳איז לייכט צו זיין אַ פּעסימיסט. מען דאַרף זיך נישט שטאַרק אָנשטרענגען, כדי אין די היינטיגע צייטען פאָרויסצוזאָגען דאָס פאַלען פון די הכנסות און אַ דעפיציט פון בודזשעט. ס׳איז שווערער צו זיין אַן אָפּטימיסט און גלויבען, אַז די בודזשעט-איינקונפטען וועלען נישט פער-פיהרען. עס ליגט אין אינטערעס פון גאַנצען לאַנד אָהן אונטערשיד פון פּאַרטייען, אַז עס זאָל אָפּגעהיט ווערען דאָס גלייכגעוויכט פון בודזשעט. אָבער דאָס גלייכגעוויכט פון בודזשעט איז אָפּהענגיג פון גלייכגעוויכט אין ווירטשאַפטליכען לעבען. די שוואַכע זייט פון אונזער בודזשעט ליגט אין דעם, וואָס עס פעהלט אונז דאָס גלייכגעוויכט אין דער ווירטשאַפט. דאָס ווירטשאַפטליכע גלייכגעוויכט איז שוין לאַנג אָנגערירט מיט דעם נישט גלייכמעסיגען ניוואָ פון די פּרייזען, נישט גלייכמעסיגער בעלעסטיגונג פון די שטייערען און מיט דער איינזייטיגער קרעדיט-פּאָליטיק.

כל זמן מען וועט נישט צוריקקעהרען דעם ווירטשאַפטליכען לעבען זיין עלאַסטישקייט, כל זמן מען וועט נישט מעגליך מאַכען, אַז די ווירטשאַפטליכע געזעצען זאָלען ווידער אָנהויבען צו זיין טעטיג, און כל זמן מען וועט נישט צוריק ברענגען דאָס גלייכגעוויכט פון די פּרייזען און פון די אָפּצאָהלען, וועט נישט צוריקקומען דאָס גלייכגעוויכט פון דער ווירטשאַפט. מיר האָבען די דרייסטקייט צו בעהויפּטען, אַז פון צוריקקעהרען פון דאָזיגען גלייכגעוויכט איז אָנבעלאַנגט דאָס איינהאַלטען די וואַלוטע. עס וועט אין אַ שיינעם טאָג נישט סטייען קיין כוחות אויף איינהאַלטען די וואַלוטע, ווייל מיר וועלען נישט זיין אומשטאַנד צו ברענגען אַזוי פיל קרבנות, אויב מיר וועלען נישט סטייען קיין כוחות אויף איינהאַלטען די אויסצומיידען מיספערשטענדנישען בעמערקען מיר, אַז נישט פון הויבען די פּרייזען, פון „אַנדרייצען" די קאָניונקטור איז אָנבעלאַנגט דאָס צוריקקעהרען זיך צו ווירטשאַפטליכער גלייכגעוויכט, באַר פון דעם שטייגענדיגען פערברויך; און די קאָנסומציע פערגרעסערט זיך באַר דאַן, ווען די פּרייזען ווערען רעדוצירט.

פאַלש איז געווען די פּאָליטיק פון רוזוועלט׳ן, וועלכער האָט צוערשט געוואָלט הויבען די פּרייזען אין דער האָפנונג, אַז אַזוי אַרום וועט ער אויפלעבען די ווירטשאַפט. לאָגישער איז צו העכערען די קאָנסומציע, ווייל דער וואוקס פון די פּרייזען איז אַ רעזולטאַט פון וואוקס פון דער קאָנסומציע און נישט פערקעהרט.

דאָס זענען די בעדינגונגען פון ווירטשאַפטליכען און דערמיט אויך פון בודזשעט-גלייכגעוויכט. (פ. ר.)

די בעוואָפנונג פון דייטשלאַנד

פאַרטראַג פון א פראַנצויזישען גענעראַל

גענעראַל דעבענע, דער געוועזענער שעף פון פראַנצויזישען גענעראַל-שטאַב און איצט מיטגליד פון העכסטען מיליטערישען ראַט, האָט די טעג געהאַלטען אין פּאַריז אַ זעהר אינטערעסאַנטען רעפעראַט וועגען מצב פון די דייטשע בעוואָפנונגען. די ציפערען, וועלכע ער האָט געבראַכט, האָבען אויף די צוהערער, וואָס זענען בעשטאַנען פון ממש בלויז פאַכמענער, געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק.

קודם כל האָט גענעראַל דעבענע גערעדט וועגען דער צאָהל פון דייטשען מיליטער. די רעגולערע דייטשע אַרמעע בעשטייט פון אָפּטיילונגען, וואָס זענען ערלויבט דורכ׳ן ווערסאַלער טראַקטאַט (רייכסוועהר) און פון פּאָליציי (שוץ-פּאָליציי). די רייכסוועהר מעג האַלטען 100.000 מאַן אין פרידענס-צייט. איצט האָט דייטשלאַנד געגען דעם ווערסאַלער טראַקטאַט אַליין פערגרעסערט די אַרמעע ביז 200.000 מאַן. צווישען די געפינען זיך ביז 60 טויזענט אַלטע זעלנער, דאָס הייסט אַזעלכע, וואָס האָבען דורכגעמאַכט דעם וועלט-קריג, אַנ׳עלטערע וואָס האָט אַ גאַנץ בעדייטענדען גרויסען ווערט.

די שוצפּאָליציי בעשטייט פון 157.000 מיליטאַריזירטע פּאָליציילייט און זשאַנדאַרען, זיי האָבען ביקסען, קוילענוואַרפערס, אַרטילעריע געפּאַנצערטע אויטאָמאָבילען א. אַז. וו.

די נישט רעגולערע אַרמעע, די היטלעריסטישע מיליץ בעשטייט פון צוויי טיילען: פון שטורם אָפּטיילונגען (ס. א.) און שטורם שטאַפּעל (ס. ס.) ס. ס. איז פאַרהאַן 1,20,000 מאַן. דאָס זענען יונגע מענשען פון 25—28 יאָהר, וועלכע זענען דורכגעגאַנגען די מיליטערישע אויסבילדונג אין רייכסוועהר און אין אַנדער׳ע אָרגאַניזאַציעס.

די אַנדער׳ע, די ס. א. איז פאַרהאַן איין מיליאָן. דאָס איז די היטלעריסטישע מאַסע, די „ברוינע העמדלעך", וועלכע מען קאָן זעהן אויף אַלע פאַראַדען. אין פאַל פון אַ קריג איז דאָס האַרמאַטען פלייש.

צו די אויסגערעכענטע אָרגאַניזאַציעס פון רעגולערען מיליטער און מיליץ דאַרף מען צורעכענען די צאָהלרייכע אָרגאַניזאַציעס פון די געוועזענע קריגס-בעטייליגטע. זייער צאָהל ווערט באַטרעפין מיט יעדען יאָהר קלענער, אָבער דערווייל ציילען די יענע אויסגעצייכענט געבילדעטע אין מיליטע-זיי זענען אויסגעצייכענט געבילדעטע אין מיליטערישע זאַכען און האָבען דורכגעמאַכט די גרויזאַמע קריגס-שולע. אַזוי אַרום קאָן מען זאָגען, אַז די לעבעדיגע קראַפט פון דער דייטשע אַרמעע בעשטייט פון 2.700,000 מאַן.

אַ דאַנק דער פּאַקטישער מאָביליזאַציע פון דער גאַנצער דייטשער אינדוסטריע פאַר די בעדערפענישען פון דער אַרמעע, איז די דייטשען געלונגען צו פערגרעסערען די צאָהל פון זייערע לאַסט-אויטאָס כמעט אויף דאָפּעלט ווי דאָס איז זיי ערלויבט לויט׳ן ווערסאַלער שלום-טראַקטאַט.

אין פאַל פון אַ קריג קאָנען די דייטשע מיליטערישע אָפּטיילונגען אַריבערגעוואָרפען ווערען פון איין אָרט אין צווייטען מיט דער גרעסטער שנעלקייט. עס ווערען אין דייטשלאַנד געבויט אויך ספּעציעלע אויטאָמאָבילען אויף איבערצופיהרען אַ מיליטעריע, אַ זאַך, וואָס איז די דייטשען פערווערט.

דער בוי פון דער לופט-פלאָטע פערגרעסערט זיך פון זינט די היטלעריסטען זענען געקומען צו דער מאַכט מיט ריזיגע שריט. די פאַבריקען פון יונקערס און די אַנדערע וועלען אין גיכען זיין אומשטאַנד אַרויסצולאָזען ביז 2500 עראָפּלאַנען אַ חודש.

גענעראַל דעבענע ברענגט עטליכע זעהר כאַראַקטעריסטישע ציפערען: אין יאָהר 1932 האָט דייטשלאַנד אַריינגעפיהרט פון אויסלאַנד 171000 טאָן מאַרטענס-שטאַל, וואָס ווערט בענוצט אויסשליסליך פאַר מיליטערישע צוועקען, בלויז פאַר׳ן ערשטען סעמעסטער פון יאָהר 1933, האָט דער סכום פון אַריינגעפיהרטען רוי-שטאָף פאַר קריגס צוועקען דערגרייכט 260.000 טאָן. דאָסזעלבע איז מיט ניקעל, מיט וואָלפראַם, מיט אַלומיניום און מיט אַנדער׳ע מעטאַלען, וואָס זענען נויטיג פאַר דער קריגס-אינדוסטריע.

אין לויפענדען יאָהר האָט דייטשלאַנד איינגעקויפט אין איטאַליען און אין פראַנקרייך קאָלאָסאַלע קוואַנטומס לעדער אויף שיך און אַנדערע געגענשטאַנדען, וואָס זענען נויטיג אין דער אַרמעע.

דער יוד־ענקענערישער סאַנאַטאָר

ער האַלט, אַז פאַר יודען איז אָרט בלויז אין פּאַלעסטינע

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען מיר ציטירט פון ווילנער „סלאָוואָ" וול. סטודניצקי׳ס אַרטיקעל, וועלכער האָט פאָרגעלייגט נישט מעהר און נישט ווייניגער: 1) אַרויסצוזעצען די אַראַבער פון פּאַלעסטינע און בעזעצען זיי אַנדערשוואו, 2) צו בעזעצען אויף זייער אָרט די 3 מיליאָן פּוילישע יודען. די נויטווענדיגקייט פּטור צו ווערען פון די יודען האָט סטודניצקי מאָטיווירט דערמיט, וואָס יודען זענען קאָמוניסטען און זיי פּראָפּאַגאַנדירען דעם קאָמוניזם אפילו אין מיליטער.

שפּעטער האָבען מיר ציטירט פון זעלביגער „סלאָוואָ" די אָפּרופען אויף סטודניצקי׳ס אַרטיקעל פון טוהאַן-באַראַנאָווסקי און יודישען סאַנאַטאָר אַדאָלף הירשבערג. איצט האָט זיך אין „סלאָוואָ" בעוויזען אַ ענטפער פון וול. סטודניצקי. און דאָ האָט ער אַרויסגעוויזען נאָך מעהר יודען-קענטשאַפט אַלאַ „דווא גראָשע" ווי אין ערשטען אַרטיקעל!

סטודניצקי געפינט אפילו פאַר נויטיג זיך צו פערענטפערן, אַז ער איז נישט קיין אַנטיסעמיט. ער ווייזט עס אויף דערמיט, וואָס צו זיינע פריינד געהערען פּראָפ. ש. אשכנזי, ווילהעלם פעלדמאַן, הענריק מענענבוים. סטודניצקי געפינט אויך פאַר נויטיג צו מאַכען די יודען אַ קאָמפּלימענט, אַז „דאָס איז אַ פאָלק, וואָס איז אין משך פון 3000 יאָהר נישט אונטערגעגאַנגען און איז אפשר דאָס פעהיגסטע פאָלק אויפ׳ן ערד-קויל".

ער האָט אויך געזעהן, זייענדיג אין אַמעריקע, אַז יודען שפּילען אַ גרויסע ראָלע אין די פעראייניגטע שטאַטען, בעת די פּאָליאַקען, הגם זיי זענען דאָרט געווען גלייך אין צאָהל (דאָס איז געווען אין יאָהר 1911) זענען געווען נאָר אַ טייל פון דער אַרבייטערשאַפט און קיין שום ראָלע נישט געשפּילט. דאָס איז אָבער דרך אגב. דער אמת׳ער צוועק פון סטודניצקי׳ס אַרטיקעל איז אָנצעווייזען, וואָס נאָר אַ שעדליכען עלעמענט די פּוילישע יודען שטעלען מיט זיך פאַר סיי פאַר דער פּוילישער ווירטשאַפט, סיי פאַר דער פּוילישער קולטור.

גענוג — זאָגט ער — איז אַדורכצוקוקען די קרימינעלע סטאַטיסטיק פון יעדען (!) לאַנד, כדי זיך צו איבערצייגען, ווי אומפּראָפּאָרציאָנעל ס׳איז דער יודישער אַנטייל אין האַנדעל מיט לעבעדיגע סחורה, אין אַנשיפור׳ן די בעפעלקערונג, פּאַסעריי, און אַנדערע שווינדלערייען.

מיט 30 יאָהר צוריק, שרייבט ה׳ סטודניצקי, האָב איך זיך דערוואוסט, פון אַ רוסישען אָפיציעלען בעריכט, אַז 90 פּראָצענט אייגענטימער פון הייזלעך דאָס זענען יודען. ער האָט דאַן אַ טראַכט געטון, ווי גוט איז עס, וואָס זיי שיצען אונז פון פערמיאָוסען זיך מיט דער דאָזיגער ברודנער אַרבייט.

אָבער די זיהן פון די יעניגע, שרייבט ער ווייטער, וואָס זענען רייך געוואָרען פון דעם דאָזיגען פאַך, גייען אַריין אין אַדוואָקאַטור, פּובליציסטיק, ליטעראַטור, טעאַטער אַריינטראָגענדיג דאָרטען די פּסיכישע אייגענשאַפטען, וואָס זייערע עלטערן האָבען זיך אויסגעאַרבייט אין דעם דאָזיגען פאַך און זיי איבערגעגעבען דורך ירושה׳דיגקייט אין דערציהונג.

עס איז קיין ספק נישט, קייעט סטודניצקי נאָך די היטלערישע תורה, אַז די יודען זענען אַ בעדייטענדיגער פאַקטאָר פון דעמאָראַליזירען די אַרישע געזעלשאַפט.

און ווייטער:

„די פאַרמלחמה׳דיגע וואַרשא איז פּסיכיש געוועזען פערייודישט. נישט אומאָפּהענגיגקייט, נאָר קלאַמערן זיך אָן רוסלאַנד איז געוועזען דער אידעאַל — אמת נישט אַלעמאָל בעוואוסטזיניג — פון דער פּוילישער געזעלשאַפט אין קאָנגרעס-פּוילען, דערהויפּט אין וואַרשא און לאָדז".

ווי בעקאַנט זענען די ענדעקעס נישט נאָר פאַר דער וועלט-מלחמה נאָר אַפילו בעת דער מלחמה געווען געגנער פון אַ זעלבסטשטענדיגען פּוילען. קומט, הייסט עס אויס, לויט סטודניצקין, אַז די ענדעקעס האָבען זיך געפונען אונטער דער יודישער השפּעה.

ווייטער רעדט סטודניצקי וועגען דער יודישער געפאַהר פאַר דער פּוילישער קולטור, האַנדעל און אינדוסטריע. די סכנה איז, לויט זיין מיינונג, נאָך גרעסער דערמיט וואָס דער פּוילישער גוטבעזיצער, דער וואָס פלעגט אַרויסגעבען פון זיך סיי פּאָעטען, קינסטלער און דאָקטוירים, סיי קאָנסומענטען פון בוך, בילד א. אז. וו. איז פאַראָרעמט געוואָרען צוליבן קריזיס און אַגראַר-רעפאָרם (און די יודען זענען, הייסט עס, רייכער געוואָרען ?).

פון דעם אַלעמען זעהט סטודניצקי איין אויסוועג: אַפּטראַנספּאָרטירען די פּוילישע יודען קיין פּאַלעסטינע. קאָלאָניזירען די יודען אין פּוילען גופא איז לויט זיין מיינונג אוממעגליך, ווייל הגם פּוילען איז בכלל שיטערער בעזעצט ווי דייטשלאַנד, פאַלט אויס אויף איין פּויער ווייניגער ערד ווי אין דייטשלאַנד. און רעדען וועגען לעזען די יודען פראַגע אין פּוילען דורך קאָלאָניזאַציע וואָלט געהייסען מאָביליזירען די פּויערים געגען די יודען".

אַזוי שרייבט חלילה נישט קיין ענדעק, נאָר סאַנאַטאָר און אַ „יודענפריינד" דערצו. אָנגעשריבען ווערט עס נישט אין ערגעץ אַ „דווא גראָשע" נאָר אין אַ צייטונג, וואָס דרוקט בעגייסטערטע אַרטיקלען וועגען פּאַלעסטינע און ווערט געלייענט דורך יודישע „ריסטאָקראַטען" און „ריסטאָקראַטקעס".

(סאַג)

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונט, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

די גאַרטלען, וואָס אונגאַרישע נאַציס ווילען אנטוּן אויף זייערע פרויען

וואָס פאַר גאַרטלען דאָס זענען געווען. — די גריכען האָבען אויך געהאַט אַזעלכע גאַרטלען. — ווען די גאַרטלען זענען געווען אין דער מאָדע אין אייראָפּע

פון ה. ל. גראָס.

אַלע נאַציס און פאַשיסטען זוכען צו פאַר־שקלאַפען די פרוי. אַזוי ווי זיי פיהרען די וועלט צוריק אין מיטעלאַלטער אין אַנהערע (פונקטען, אַזוי טוען זיי אויך אין בעצוג צו דער פרוי. זיי ווילען, אַז די פרוי זאָל צוריק ווערען די פול־שטענדיגע שקלאַפין פונ׳ם מאַן און ווידמען איהר גאַנץ לעבען איהם צו דינען — איהם צו קאָכען עסען, האַלטען ריין די שטוב און האָבען קינדער. וואָס מעהר קינדער. וואָרום יעדער פאַשיזם גרייט זיך צו מלחמה און האָפט איבערצונעמען די וועלט מיט אַן אַרמיי. צוליב דעם איז וואָס מעהר מענ־שען עס ווערען געבוירען אין לאַנד, אַלץ מעהר סאָלדאַטען פאַר דער אַרמיי.

די אונגאַרישע נאַציס האָבען זיך אָבער אויס־געצייכענט מעהר ווי די דייטשע אָדער די איטאַ־ליענישע אין זייער בעציהונג צו דער פרוי. זיי ווילען, אַז יעדע פערהייראַטע פרוי זאָל האָבען ווייניגסטענס פינף קינדער, און די פאַמיליעס, וואָס האָבען ווייניגער ווי פינף קינדער, זאָלען מוזען צאָהלען אַ ספּעציעלען שטייער צו דער רעגירונג. נאָר דער ווילדסטער פונקט אין זייער פּראָגראַם איז דאָס אָנטוּן „גאַרטלען" אויף יונגע מיידלעך, וואָס זיי זאָלען טראָגען ביז צו דער חתונה, כדי צו פאַר־היטען זייער אומשולד. אין די דאָזיגע גאַרט־לען וועלען די מיידלעך זיין ווי אַ שלאָס, פאַרשלאָ־סען פאַר אַלע בעציהונגען מיט מענער.

די דאָזיגע אומשולד־גאַרטלען זענען אַמאָל געווען פּאָפּולער אין אייראָפּע מיט אַ פינף הונדערט יאָהר צוריק. אָבער אויך דעמאָלט זענען זיי געווען שוין אַן אַלטע ערשיינונג. וואָרום די גריכען מיט העכער צוויי טויזענט יאָהר צוריק האָבען שוין געהאַט אַזעלכע גאַרטלען. דאָס איז נישט געווען אַן אַלגעמיין גריכישער מנהג, ווייל אין געוויסע טיילען פון גריכענלאַנד האָט מען דווקא געקוקט גאַנץ גרינג אויף די געשלעכט־בעציהונגען פון דער יוגענט. די געזעצגעבער פון יענע שטאַטען האָבען געזעצט, אַז בחורים און מיידלעך זאָלען מאַנצען באַקעטע, כדי צו ענטוויקלען אין זיך אַ חוש פאַר געזונטער קערפּערליכער שעהנקייט. מיט דער צייט וועלען די בעזונטע, שעהן־געבויטע בחו־רים הייראַטען מיט די געזונטע און שעהן־געבויטע מיידלעך און פון די וועט אַרויסקומען אַ געזונטער און שעהנער דור. אין יענע טיילען פון

גריכענלאַנד איז אויך געווען אַ מנהג, אַז ווען אַן־אַלטער מאַן האָט גענומען אַ יונג ווייב, פלעגט ער זי שיקען צו אַ געזונטען, שעהנעם יונגערמאַן, כדי זי זאָל פון איהם האָבען קינדער. דער עיקר פון דער הייראַט איז ביי זיי געווען דאָס האָבען קינדער. די געשלעכט־מאָראַל האָט זיי ווייניג גע־קימערט.

אין אַנדערע טיילען פון גריכענלאַנד אָבער איז מען דווקא געווען זעהר שטרענג אין אַזעלכע זאַכען. אין יענע שטעט איז געווען איינגעפיהרט. אַז ווען אַ מיידעל איז אַלט געוואָרען 10—11 יאָהר, האָט מען איהר אָנגעטאָן אַ גאַרטעל, וואָס זי האָט נישט געטאָרט אויסטאָן ביז דער חתונה. דער דאָזיגער גאַרטעל איז געווען געמאַכט מייסטענס פון לעדער אָדער פון עלפּענביין און געווען בעזייען, אַזוי ווי די גריכען פלעגען חתונה מאַכען זייערע טעכטער זעהר יונג, צו 13—14 יאָהר, האָט דאָס מיידעל לאַנג דעם גאַרטעל נישט געטראָגען. זי האָט פון דעם געליטען נישט מעהר ווי אַ דריי־פיר יאָהר.

אין אייראָפּע איז דער אומשולד—גאַרטעל צום ערשט געברויכט געוואָרען אין די צייטען פון די קרייץ־צוגען. עס ווערט דערצעהלט, אַז דעמאָלט, ווען טויזענטער און טויזענטער מענער, פון יעדער געגענט, האָבען זיך אַוועקגעלאָזט אויסצולייזען פון לעבעדיגע פון די אַראַבישע הענט, איז די פראַגע אַרויסגעקומען: ווי קאָן מען דאָס איבערלאָזען די פרויען אַליין אויף אַזוי לאַנגע צייט? וואָרום ווען אַ מאַן איז אַוועק אויף אַ קרייץ־צוג, איז ער אַוועק פון דער היים אויף עטליכע יאָהר. דעמאָלט איז געקומען אַ געוויסער סוחר מיט׳ן ביינעם אויספונ פון אַן׳אומשולד־גאַרטעל.

צוערשט האָבען די פרויען זיך געשטעלט גע־גען דעם. פון אַ ריינע שטעט האָבען די יענעם סוחר פערטריבען מיט שטעקענס און בעזימער׳. אויך מע ער זעגען אַרויסגעקומען געגען די דאָזיגע גאַרטלען, איבערהויפט די יונגע, פערליבטע מענער, וואָס האָבען געזוכט געפעלען צו ווערען די פרויען, פאַר אַ צייט האָט ער אויסגעזעהען, ווי עס וואָלט די פרויען געלונגען אָפּצושרייען די דאָזיגע גזירה, אָבער שפּעטער צו איז דער מנהג פאָרט אָנגענומען געוואָרען אין פערשידענע טיילען פון אייראָפּע. עס האָט זיך אָנגעהויבען אין איטאַליע און איז אַוועק איבער פראַנקרייך. דייטשלאַנד און אַנדערע לענדער. אין אַ משך פון יאָהרען האָט מען די דאָזיגע גאַרטלען גערופען באַפּאַליטאַנער גאַרט־לען. און אין מוזעאַום דע קלוני, אין פּאַריז, געפינען זיך נאָך אַ גאַנצע ריי אַזעלכע גאַרטלען, וואָס ווערען געוויזען צו בעזוכער.

איבטערעסאַנט איז, אַז מען קאָן דעם דאָזיגען גאַרטעל בשום אופן נישט אויסוואַרצלען פון דער וועלט. שוין אין יאָהר 1405, אַלזאָ, מיט פינף הונ־דערט און אַכט און צוואַנציג יאָהר צוריק איז שוין דער געברויך פון דעם גאַרטעל געווען פערבאָטען אין ווענעדיג, איטאַליע, און אַ מאַן איז אין ווע־נעדיג פאַר דעם פער׳משפט געוואָרען צו געפענ־גענישט. פונדעסטוועגען איז מיט צוויי און צוואַנציג

יאָהר צוריק ווידער פאָרגעקומען אַזאַ פּראָצעס אין איטאַליע — דאָס ווייסט, גאַנצע פינף הונדערט יאָהר נאָך יענעם פּראָצעס — וואו אַ פרוי האָט ווידער בעשולדיגט איהר מאַן, אַז ער צווינגט זי צו טראָגען אַזאַ גאַרטעל. און מיט דרייסיג יאָהר צוריק זענען אַ פּאַר עהנליכע פּראָצעסען פאָרגע־קומען אויך אין שפּאַניע.

איין קוריאָזער פּראָצעס פון אַזאַ גאַרטעל איז נישט לאַנג צוריק פאָרגעקומען אין שפּאַניע. דאָרט איז אַ שמיד געמשפּט געוואָרען פאַרן אויסשמידען אַזאַ גאַרטעל ביי זיך אין קוזניע פאַר זיין ווייב. אויפ׳ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דעם מאַן איז עס געגאַנגען נישט אַזוי אין זיין ווייבס געטריישאַפט, ווי אין געלט. ער האָט געטעהט, אַז די פרוי פּראָסטיטואירט זיך מיט אַנדערע מענער און האַלט דאָס געלט פאַר זיך. האָט ער געוואָלט, אַז אויב אַ מאַן גיט געלט זיין פרוי פאַר דעם, זאָל עס אַריין צו איהם אין קעשענע. און צו זיין זיכער, אַז דער מאַן וועט מוזען קומען צו איהם, האָט ער זי אָנגעטאָן דעם גאַרטעל און געהאַלטען דעם שליסעל פון גאַרטעל ביי זיך אין קעשענע. פאַר־געלט פלעגט ער אָבער געבען דעם שליסעל צו אַבי וועמען.

אַז נישט נאָר פּראָסטע און גראָבע מענשען האָבען געברויכט דעם גאַרטעל, קאָן מען זעהן פון דעם, וואָס דער בעריהמטער שרייבער וואָלטער דער־צעהלט, אַז איינע פון זיינע געליבטע האָט געטראָגען אַזאַ גאַרטעל. די מאָדע איז אַלזאָ אַריין אין די הויכע פענסטער. די גאַרטלען פאַר רייכע פרויען זענען אויסגעאַרבייט ווי אַ צירונג, און זעהר אָפט פלעגט די פרוי אַליין בעשטעלען איהר געליבטען, ער זאָל איהר אָנטאָן אַזאַ גאַרטעל, כדי ער זאָל זיך איבער־צייגען, ווי שטאַרק זי האָט איהם ליב.

קלאַנג-קינאָ=טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
הייגט אויז פּאָלג. טעגן
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
— I —
„Orlątko"
אין די הויפּט-ראָלען:
Jean Zeber i Wiktor Francen
— II —
„עסקאַדרע פון פערצוויילטע"
אין די הויפּטראָלען:
Richard Dix i Mary Astor
דער זאַל איז צענטראַל בעהייצט.
אַנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאָג—12.30 אַ זייגער בייטאָג

לכבוד חנוכה!
עמפּפעהלט
דעם גרעסטען אויסוואַהל
פון די נייעסטע אין- און אויסלענדישע
פּערפומען
ווי אויך אַלערליי
קאָסמעטיק
צו די ביליגסטע פּרייזען
די מאָדערנסטע פּערפומעריע
J. DRUKIER, Zawadzka 5
tel. 175-92.
:-: מען ענגראָסיסטען געדיטענדען ראַבאַט. :-:

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט- און וועגערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אויפנאַהמס-שעה׳ן פון 8—1 מיטאָג און 5—9 אָוונט.

אַ דימענטענער פינגערל

יערצעהלונג)

פון ליאַ ראַבינס.

ווען סילי איז צוגעגאַנגען צום שפּיגעל און געוואָלט וואַשען איהרע הענט האָט איהר אַ בליאַסק געטאָן עפּעס פאַר די אויגען אויף דער גלעזערנער פּאָליצקע איבער די וואַסער־קראַנען. זי האָט עס אינסטינקטיוו אַ כאַפּ געטאָן אין די הענט. ס׳איז געווען אַ פינגערל מיט אַ דימאַנט איינגעזעצט. אַ קאָסטבאַרער בריליאַנטענער פינגערל.

זי איז געווען אַליינס אַליין אין דער גאַרדעראָב פון טעאַטער. זי האָט געפונען אַ דימענטענעם פינגערל.

איהר האַרץ האָט געגומען קלאַפּען, זי האָט זיך אַרומגעקוקט. קיינער האָט איהר נישט געזעהען.

זי קען אַרויסלויפען שנעל און אויסמישען זיך מיט די מענשען, און קיינער וועט אַפילו נישט קענען וויסען, אַז זי איז דאָ געווען. זי וועט אַרויסגעהען פון טעאַטער און נישט איבערלאָזען קיין שום שפּור.

אַ פרוי, וואָס איז דאָ געווען פאַר איהר, האָט פערגעסען אַזאַ קאָסטבאַרען דימענטענעם פינגערל אויסגעטאָן דעם פינגערל אייגצוואַשען די הענט, און פערגעסען, די פרוי וועט פיליכט נישט אַרומ־נעמען זיך איהר פערלוסט ביז שפּעטער.

סילי האָט געפונען דעם דימענטענעם פינגערל זי וועט עס צונעהמען. אויב נישט וועט אימיצער אַנדערש אַריינקומען און עס דערזעהען און אַרויס שפּאַצירען דערמיט.

נאָר איהר האַרץ האָט געקלאַפּט. זי האָט זיך דערשראָקען. זי האָט געכאַפּט אויף זיך אַ בליק אין שפּיגעל און געזעהן ווי בלאַס זי איז און ווי איהרע אויגען זענען אָנגעפילט מיט שרעק.

גיכער, גיכער. אימיצער קען אַריינקומען. זי דאַרף. נעהמען דעם דימענט און אַנטלויפען, נאָר וואָס ציטערט זי אַזוי? פאַרוואָס קווענקעלט זי זיך?

זי האָט געוואוסט, פאַרוואָס זי ראַנגעלט זיך מיט׳ן געוויסען.

זי האָט מורא פאַר איהר מאַן.

איך בעגינ, נאָר זיי וואוינען איז מיט אַ קורצער צייט פאָרגעקומען אַ שרעקליכע טראַגעדיע צוליב אַזאַ סאָרט זאַך.

איינע פון די שכנות, אַ בלאָנדע קאָקעטיש־פערפוצטע פרוי, איז געווען אונטרייע איהר מאַן. אַלע שכנות האָבען דאָס געוואוסט, נאָר דער פרויס מאַן נישט. ער איז געווען דער לעצטער דאָס צו פערדעכטיגען, ווי עס איז אימער דער פאַל אין אַזעלכע פאַסירונגען.

אַלע ווילע איז די פרוי געקומען אַהיים מיט נייע זאַכען. און דערצעהלט דעם מאַן, אַז זי האָט געקריגען מציאות. אַז די זאַכען קאָסטען איהר גאָרנישט מיט גאָרנישט. דער מאַן האָט קיינמאָל נישט פערדעכטיגט, אַז זי גיט אויס אויף איהרע קליידער אַ סך מעהר ווי דאָס געלד, וואָס ער גיט איהר. און ביסלעמווייז האָט זי אויך אָנגעהויבען צו ברענגען צירונג אַהיים. זי האָט עס געפונען, האָט זי געזאָגט. פריהער אַ זייגערל און באַלד דעם אַ יאַנטיר פערל און באַלד דעם אַ דימענטענעם רינג־געל. זי האָט געהאַט מזל, האָט זי געזאָגט, אַלע עטליכע טעג האָט זי געפונען צירונג.

ווען זי האָט געבראַכט אַהיים אַ פּאָר קאָסט־באַרע אויערינגלעך, וואָס זי האָט געזאָגט, אַז זי האָט זיי געקויפט פון אַ ציגיינערקע, ווייל די ציי־גיינערקע האָט דאָס מן־הסתם ערגעץ געגנב׳עט. האָט דער מאַן זיך פערטראַכט, אָדער אפשר האָט איהם אימיצער אונטערגעמורמעלט אין אויער אַ־ריין. אַלענפאַלס, ער איז געקומען אַ׳מגעריכט אַ היים איין מאָל, ווען ער האָט נישט געדאַרפט קו־מען, און ער האָט דאָרטען געפונען מיט זיין ווייב די „ציגיינער־קע" פון די אויערינגלעך און דער געשטאַלט פון דיין פרויס אַ לאַנדסמאַן, עס זיין גע וואָרען אַ געשריי און אַ געוואַלד, וואָס האָט אויפ געהערט ס׳גאַנצע הויז.

און איצט שטעהט זי און האַלט אין האַנד דעם דימענטענעם פינגערל, וואָס זי האָט געפונען. דער דימענט איז אפשר ווערט אַ טויזענד דאָלאַר.

וואָס זאָל זי טון?

איין בליק, אַז אָבער מען זאָל איהר געבען, וועט זיין געגנוג אַז זי זאָל איהם נישט קענען מער געבען אויפ׳ן גאַנצען לעבען. און זיך אַליין וועט זי אויך נישט קענען פערגעבען.

און איגנאַנצען גלויבען וועט ער איהר קיינ־מאָל נישט, אַפילו אויב ער וועט זאָגען, אַז ער גלויבט איהר, וועט זי אויך וויסען, אַז ער גלויבט איהר נישט, אַז אַ צווייפעל נאָגט איהם, אַז ער קען זיך נישט בעפרייען פון דעם חשד.

זי קען פערקויפען דעם פינגערל און אָפּגעבען מען געלט. זי קען בעהאַלטען ס׳געלד, אַריינ־לייגען אין אַ באַנק, ביז אַ צייט פון נויט. אָבער וואָס וועט זאָגען זיין? ווי וועט זי דאָן ערקלערען איהר מאַן פון וואַנען עס האָט זיך ביי איהר גע־נומען געלט? און טאָמער טרעפט אַן׳אומגליק און דער מאַן געפינט דעם באַנק־ביכעל?

ניין, ניין, זי טאָר דעם דימענטענעם פינגערל נישט בעהאַלטען. עס וועט איהר ברענגען אומגליק. זי מוז אַנטלויפען פון דאַנען. איבערלאָזען דעם די מענט און אַרויסלויפען, איידער אימיצער קומט אָן.

זי איז פון נאַטור געווען אַ פּראַקטישע, אַ מעטאָדישע. זי האָט אַוועקגעלעגט דעם פינגערל צוריק אויפ׳ן גלאָז אונטער׳ן שפּיגעל. און נישט געקענט אַרונטערנעהמען די אויגען פון דעם, כאָטש זי האָט געוואוסט, אַז זי דאַרף אַנטלויפען. איהר איז ווידער געקומען אויפ׳ן געדאַנק, אַז אימיצער אַנ׳אַנדערער וועט אַריינקומען און עס צונעהמען. זי האָט געקלערט, אַז ס׳איז אַ רחמנות אויף דער פרוי, וועלכע האָט עס פערלוירען. זי דאַרף עפּעס טון פאַר יענער פרוי.

זי האָט פאָרזיכטיג אַרויפגעלעגט אויפן פינ־גערל אַ צוקבייטשטען פאַפּירענעם האַנטוכעל. צו בעהאַלטען דעם פינגערל, מ׳זאָל עס גליך נישט קענען דערזעהן, ווען מען קומט אַריין. אויב די, וואָס האָט עס פערלוירען, וועט האָבען מזל און זיך כאַפּען שנעל, אַז זי טראָגט נישט דאָס פינ־גערל, וועט זי אַריינלויפען און זוכען, און גע־פינען איידער אימיצער אַנדערש רוקט אָפּ צו־פעליג דאָס צוקבייטשטע פּאַפּיר פון אויבען און דערזעהט עס.

זי מוז אַנטלויפען, נאָר איהר ציהט אַלץ צו נעהמען דאָס פינגערל. טאָמער וועט עס אַן׳אַנדער פרוי געפינען. פאַרוואָס זאָל זי עס נישט האָבען?...

פאַרוואָס (?) זי אַ פערציטערטע, און זי

זעהט אין שפּיגעל ווי איהר געזיכט ווערט מיט אַמאָל בלוטלאָז. זי הערט אַ טומעל אויף דער אַנ־דער זייט טיר.

די טיר גיט זיך אַ ריס אויף, און עס לויפט אַריין אַ היסטערישע פרוי. מיט קולות. מיט אַ פּאָליציאַנט, וועמען זי האָט מיטגעשלעפּט.

— אָט דאָ! אָט דאָ האָב איך אויסגעטאָן דאָס פינגערל און אַוועקגעלייגט אויפ׳ן גלאָז ווען איך האָב געוואַשען די הענט! — שרייט היסטעריש די פרוי — נישטאָ! אימיצער האָט עס שוין צו־גענומען...

זי פאַנגט אָן צו יאָמערן, זי דערזעהט סילין, זייערע בליקען באַגעגענען זיך און סילי הויבט אָן צו ציטערן. די פרוי לויפט צו צו איהר און כאַפּט איהר אָן ביים אַקסעל.

— זי האָט עס צוגענומען! — שרייט זי צום פּאָליציאַנט — אַרעסטירט די פרוי און זוכט ביי איהר. קיינער איז דאָ נישט געווען אויסער איהר. איך בין נאָר וואָס אַרויס פון דאַנען...

סילי איז געווען בלייך, נישט געקענט אַרויס־רעדען אַ וואָרט.

— לאָזט איהר נישט אַרויס פון דאַנען! לאָזט איהר נישט אַנטלויפען מיט מיין פינגערל! — שרייט די היסטערישע פרוי.

— וואַרט אַ מינוט. בעשולדיגט נישט גלייך קיין מענשען, — זאָגט דער פּאָליציאַנט — לאָמיר פריהער זוכען. אפשר האָט איהר דאָס פערלוירען ערגעץ אַנדערש.

— נישטאָ! — נישט!! — שרייט די היסטערי־שע פרוי — איהר זעהט דאָך זי האָט עס צוגענומען, דאָ האָב איך עס אַוועקגעלעגט.

און אַזוי רעדענדיג, גיט זי אַ שאַר אַוועק מיט׳ן האַנד דאָס פּאַפּיר אויפ׳ן גלאָז און זי דערזעהט איהר פינגערל. די גיט עס אַ כאַפּ, טוט עס אָן אינסטינקטיוו אויפ׳ן פינגער, וואו זי טראָגט עס שטענדיג און זי ברעכט צוזאַמען און הויבט אָן צו יאָמערן און קוויטשען פון היסטעריקע.

סילי העלפט איצט מונטערען די פרוי.

סילי געהט אַהיים און קלערט, אַז זי האָט מזל דאָס האַרץ האָט איהר געזאָגט, אַז זי טאָר דאָס פינגערל נישט אָנרירען, זי דאַרף בענשען גומל, נאָר די ווייס נישט, צי זי זאָל עס דערצעהלען דעם מאַן אָדער נישט. בעסער וועט זיין, אַז נישט...

האַנדווערקעריי און האַנדעל

פון סטאַטיסטישן ביוראָ ביים „צעקאָבע"

(צענטראַלע געזעלשאַפט צו שטיצען דעם אָהנפּראָצענטיגען קרעדיט און פּראָדוקטיווע אַרבייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען).

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַנקעטע, וואָס ווערט אַדורכגעפיהרט דורך דעם סטאַטיסטישען ביוראָ ביי דער צענטראַלע פון די גמילות-חסדים קאַסעס אין פוילען, כדי צו פאָרשען די ענדערונגען אין ווירטשאַפטליכען לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג, האָבען מיר דערהאַלטען וועגען דעם ענין פאָלגענדען אַרטיקעל.

פון אָנהויב פון דער וועלט-מלחמה ביז'ן איצטיגען מאָמענט איבערלעבט פוילען — פונקט ווי די גאַנצע וועלט — אַ רייהע פערשלעפּטע ווירטשאַפטליכע קריזיסען. די דאָזיגע קריזיסען האָבען אַרויסגערופען און רופען בסדר אַרויס נייע שינויים אין די לעבענס- און אַרבייטס-בעדינגונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען. אָבער צי ווייסען מיר עפּעס גענויער און קלאָהרער וועגען די דאָזיגע ענינים? כמעט גאָרנישט. קוים עטליכע אָבגעריסענע פאַקטען און געשעהענישען דערגרייכען צו דער עפענטליכקייט.

מען שרייבט אַ סך, און מען רעדט באַך וועגען דער אייגענאַרטיגער ווירטשאַפטליכער סטרוקטור פון די יודען אין פוילען. ווער ווייסט דאָס נישט, אַז די יודען שטעלען מיט זיך פאָר אַ שטאָטישען עלעמענט, וועלכער פערנעמט זיך ס'רוב מיט קליינהאַנדעל, מלאכה און פרייע פּראָפעסיעס. אָבער צי האָט עמיצער געפרובט גרינדליך אויסצופאָרשען דעם ווירטשאַפטליכען מצב פון יודישען סוחר'שאַפט, בפרט פון קליינהאַנדעל. כאָטש אין עטליכע געצעהלטע פּונקטען פון לאַנד? צי פערמאָגען מיר ציפערען און פאַקטען וועלכע גיבען אַ זאַכליכע אָפּשפּיגלונג פון די לעבענס און אַרבייטס-בעדינגונגען פון יודישען אַרבייטער און האַנדווערקער? צי ווייסען מיר טאַקע גענוי ווי אַזוי אונזער שטייער-סיסטעם ווירקט זיך אָפּ אויף די דאָזיגע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג?

און ענדליך, צי ווייסען מיר עפּעס גענויעס וועגען די אויסזיכטען פון אונזער יוגענד אויף דער נאָהענטסטער צוקונפט, וואָס זי לערנט זיך, אַהער וואו אַזוי מען וואָלט זי געקאָנט אַרויספיהרען אויף אַ ריכטיגען וועג?

אַט די אַלע געביטען בילדען דערווייל ביי אונז אַ נישט-פערשריבען בלאַט — אַ לעדיגען אָרט און דאָס לעבען וואַרט דאָך נישט. עס שווימען בסדר אַרויס נייע פּראָבלעמען, וואָס מוזען פערענטפערט ווערען. נאָר געציילטע יחידים און מאַנכע אָרגאַניזאַציעס האָבען געפרובט ענטפערען אויף מאַנכע פראַגען.

די דאָזיגע פראַגמענטאַרישע פרובען האָבען נאָר אַן איבעריג מאָל בעשטעטיגט, אַז די פאָרשונגען פון די ווירטשאַפטליכע און סאָציאַלע בעדערפענישען פון דעם העכער 3 מיליאָניגען יודישען קיבוץ, וואָס איז צוזייט איבערן גאַנצען שטח פון פוילען, קען נאָר דאַן געבען פּאָזיטיווע רעזולטאַטען, ווען זיי וועלען דורכגעפיהרט ווערען דורך אַ ספּעציעל צו דעם צוועק בעשטימטער אינסטיטוציע — דורך אַ יודיש-סטאַטיסטישען ביוראָ.

אַזאַ ביוראָ וועט אָבער נאָר דאַן קענען דערפילען איהר אויפגאַבע, ווען זי וועט בעוויזען אָנצוקניפּען אַן ענגערען קאָנטאַקט מיט די אָרטיגע פערהעלטענישען, און קודם-כל מיט דער בעפעלקערונג גופא.

פרובען צו אָרגאַנידירען אַ שטענדיגע אינסטיטוציע, וועלכע זאָל זיך פערנעמען מיט סטאַטיסטישע פאָרשונגען פון יודישען סאָציאַל עקאָנאָמישען לעבען, זענען שוין געמאַכט געוואָרען נישט איינמאָל דורך דעם „דזשאָינט" און אַנדערע יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס. אויך דאָס איצט געשאַפענע סטאַטיסטישע ביוראָ ביים „צעקאָבע" האָט צו פערדאַנקען זיין ענטשטעהונג דער איניציאַטיוו און דער פינאַנציעלער און מאָראַלישער אונטערשטיצונג פון „דזשאָינט", פון דער אַנדערער זייט דערקלערט זיך דער אָרגאַניזאַציאָנעלער צונויפבונד פון סטאַטיסטישען ביוראָ מיט דעם „צעקאָבע" דורך דעם, וואָס די דאָזיגע געזעלשאַפט איז היינט צו טאָג די אָנגעזעהענסטע אינסטיטוציע אויף דעם געביט פון אוממיטעלבאַרער ווירטשאַפטליכער הילף פאַר דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, און אויך צוליב דעם, וואָס דער „צעקאָבע" פערמאָגט זיין לאָקאַלע אָרגאַנען כמעט אין יעדען שטעטעל און ישוב, וואו עס וואוינען כאָטש עטליכע צענדליגער יודישע משפחות. דאָס זענען קאָאָפּעראַטיווען ביי וועלכע זענען ווי געשאַפען פאַר דער ראָל פון סטאַטיסטישע בעאָבאַכטונגס-פונקטען.

אַלץ אין איינעם שטעלט זיך אָבער די זאַך פאָר אַלס אַ דורכאויס גרויסע און קאָמפּליצירטע אויפגאַבע. גרויס, ווייל זי פערלאַנגט אַ גאַנצען שטאַב איבערגעגעבענע קאָרעספּאָנדענטען, וואָס זאָלען צושפּרייט איבערן גאַנצען לאַנד; קאָמפּליצירט ווייל נישט שטענדיג וועט דער איינצעלנער קאָרעספּאָנדענט בכוח זיין זעלבסטשטענדיג צו אָריענטירען זיך אין פערפּלאָנטערטען קבוץ פון סאָציאַל-עקאָנאָמישע דערשיינונגען, וועלכע ס'וועט איהם אויסקומען צו פערצייכענען און בעשרייבען.

די דאָזיגע קאָרעספּאָנדענטען האָבען מיר שוין. ווער זענען זיי? דאָס זענען מענשען מיט אַ געזעלשאַפטליכען חוש, וואָס האָבען פערשטענדניש פאַר אונזערע אויפגאַבען און אויפ'ן געביט פון עקאָנאָמישע פאָרשונגען.

דאָס זענען ס'רוב סעקרעטאַרען פון גמילות-חסדים קאַסעס און מיטאַרבייטער פון אַנדערע ווירטשאַפטליכע און געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס (סוחרים און האַנדווערקער-פעראיינען, סעקרעטאַרען פון די יודישע קהלות א. א.) זיי אַלע פיהלען טאַקע אוממיטלבאַר אין זייער טאָג-טעגליכען לעבען דאָס פעהלען גענויע ידיעות וועגען דעם יודישען ווירטשאַפטליכען לעבען.

די אויפגאַבע וועלען מיר שטעלען זיי שטייגען נישט איינמאָל איבער זייער בעקאַנטשאַפט מיט די ווירטשאַפטליכע און סאָציאַלע פערהעלטענישען פון די בעזונדערע ערטער.

אַט די מוזען קומען אונזערע קאָרעספּאָנדענטען און מיטאַרבייטער מיט אַ ממשות'דיגער הילף. אין די ענטשפּרעכענדע מאַכט-אָרגאַנען, פאַב-מענישע, ווירטשאַפטליכע א. א. אָרגאַניזאַציעס, ווי בכלל געזעלשאַפטליך דענקענדע פערזאָנען, געפינען דיך פאַכמענישע אָנווייזונגען, אינפאָרמאַציעס און אויפקלערונגען — יעדער פון טעטיגקייטס-געביט.

איינע פון זייער וויכטיגסטע אויפגאַבען, צו אינפאָרמירען די געזעלשאַפטליכע נויטען פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג, וועט דאָס ביוראָ ערפילען מיט דער הילף פון אַ סטאַטיסטישען ביולעטין, וואָס וועט ערשיינען אַלע חודש, און וואו ס'וועלען געשילדערט ווערען די ענדערונגען, וואָס קומען פאָר אין לעבען פון די בעזונדערע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אינטערווענץ פון די לאָדזער האַנדווערקער

וועגען ערלויבען צו פערקויפען אייגענע אויסאַרבייטונגען אויף די מערק אויפ'ן גרונד פון בלויזען אַרבייטס-פּאַטענט

די פינאַנץ-מאַכט קוועסטיאָנירט דאָס רעכט פון די האַנדווערקער צו פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען אויף די מערק. די פינאַנץ-קאַמער האָט זיך געשטעלט אויפן שטאַנדפונקט, אַז האַנדווערקער, וועלכע פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען אויף די מערק, דאַרפען האָבען אַ האַנדעלס-פּאַטענט פון פירטע קאַטעגאָריע, אונאָפּהענגיג פון דעם אַרבייטס-פּאַטענט.

די פעראינטערעסירטע האַנדווערקער האָבען אינטערווענירט אין דער האַנדווערקער-קאַמער. די אינטערווענץ האָט אָבער נישט געהאַט קיין ערפאָלג, ווייל די פינאַנץ-קאַמער האָט נישט געענדערט איהר שטעלונג. דערווייל איז בעקאַנט געוואָרען, אַז דאָס העכסטע געריכט האָט אין אַ דעציזיע K 227/32 אויפגעקלעהרט, אַז דאָס פערקויפען אייגענע האַנדווערקער-אויסאַרבייטונגען אויף מערק פערלאַנגט נישט קיין בעזונדערען האַנדעלס-פּאַטענט פון 4-טער קאַטעגאָריע. אויב די פּאָליציי שטעלט צונויף אַ פּראָטאָקאָל צוליבן פעהלען פון אַ האַנדעלס-פּאַטענט דאַרף מען אויפגעבען, אַז דער האַנדווערקער פערקויפט זיינע אויסאַרבייטונגען אויף אייגענער רעכנונג אין די מאַרק-טעג און בעזיצט אַן אַרבייטס-פּאַטענט. דערצו מוז מען אָבער צוגעבען, אַז אַזאַ פערקויף איז נאָר ערלויבט אין דעם אָרט, וואו דער האַנדווערקער וואוינט. אין אַנדערע ערטער מוז מען שוין האָבען אַ האַנדעלס-פּאַטענט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וועט די האַנדווערקער-קאַמער ווידעראַמאָל אינטערווענירען, כדי ענטגילטיג אויפצוקלעהרען דעם ענין.

דער נייער וואַהל-רעגולאַמין צו די האַנדווערקער-קאַמערן

די וואַהלען וועלען פאָרקומען אין לאָדז אין דער נאָהענטסטער צייט

די לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער האָט שוין בעקומען דעם נייעם רעגולאַמין, וועלכער איז נוגע די וואַהלען אַליין און די אַרבייטען וועלכע ליגען אין דער קאָמפּעטענץ פון די האַנדווערקער-זעלבסט-פערוואַלטונגען.

דער רעגולאַמין ענטהאַלט פיל פּרינציפּיעלע ענדערונגען אין פערגלייך מיטן רעגולאַמין, וועלכער האָט ביז איצט פערפליכטעט. קודם-כל וואָס ס'האַנדעלט זיך וועגען די וואַהלען גופא בעשטעהען די ענדערונגען דעריין, וואָס דרייפינפטעל פון די ראַטמענער וועלען אויסוועהלען די האַנדווערקער און צווייפינפטעל וועלען נאָמינירט ווערען דורכן האַנדעלס און אינדוסטריע-מיניסטעריום. ס'וועט אויך געענדערט דער אופן פון וועהלען אַ דירעקטאָר פון דער קאַמער. דעם דירעקטאָר וועט שוין נישט וועהלען ווי ביז איצט די פּלענאַר-זיצונג, איצט וועט די פּלענאַר-זיצונג אַרויסרוקען 3 קאַנדידאַטען, וועלכע וועלען איבערגעשיקט ווערען צום האַנדעלס-מיניסטעריום, דער מיניסטער וועט ערשט בעשטימען איינעם פון די דאָזיגע קאַנדידאַטען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די וואַהלען צו דער האַנדווערקער-קאַמער אין לאָדז דערנעהנטערען זיך, ווערען שוין אין די האַנדווערקער-קרייזען געפיהרט לעבהאַפטע געשפרעכען וועגען דעם ענין. ווי מ'רעכענט וועלען די וואַהלען שוין אויסגעשריבען ווערען אין אָנהויב פון חודש יאַנואַר און וועלען פאָרקומען נישט שפּעטער ווי אין אָנהויב חודש מערץ.

ווי בעקאַנט האָט די לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער אויסגעשריבען אַ קאָנקורס אויפן אַמט פון דירעקטאָר. ס'זענען אָנגעקומען אַן ערך 20 אָפּפערטעס, אַ העלפט פון זיי שטאַמען פון אָנגעזעהענע לאָדזער פערזאָנען, די אַנדערע העלפט פון האַנדווערקער-טוער אין וואַרשא און קראָקא.

פון האַנדווערקער-פערבאַנד פּאָלודניאָווא 4

די טעג איז פאָרגעקומען די לויפענדע פערוואַלטונגס-זיצונג פון צענטראַלען האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער-פערבאַנד, פּאָלודניאָווא 4. די זיצונג איז געפיהרט געוואָרען דורכ'ן פרעזעס ד"ר קרויש. פאַר'ן צוטרעטען צום טאָג-אָרדנונג, לעגט ה' האָפמאַן פאָר צו בעעהרען מיט אויפשטעהען דעם פערשטאָרבענעם דעפּוטאַט י. יעגער, לאַנגיעהריגען פרעזעס פון לעמבערגער האַנדווערקער-פעראיין. עס ווערט דאַן בעשלאָסען אָפּצושיקען אַ בייליידבריף צו דעם לעמבערגער האַנדווערקער-פעראיין „יד חרוצים".

אין דער ווייטערער אַרבייט ווערט אויסגעוועהלט אַ שטייער-קאָמיסיע פון דריי פּערזאָן, וועלכע וועלען האָבען די אויפגאַבע צו בעטראַכטען אַלע אַפּעלאַציעס פון די מיטגלידער, וועלכע וועלען נישט צופרידען זיין מיט די ערלעדיגונג פון זייערע ענינים דורך דער קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד. די קאָמיסיע וועט די דאָזיגע ענינים גאַנץ ערנסט בעהאַנדלען און אין נויטיגען פאַל זאָגאַר אינטערווענירען אין די פערשידענע שטייער-אַמטען דורך אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע.

אין דער קאָמיסיע זענען אַריין די ה"ה סענדאָווסקי, פריינד און יאַקובאָוויטש. די מיטגלידער ווערען אויפגעפאָדערט זייערע אַפּעלאַציעס אויפצוגעבען אין דער קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד אין אַ פערמאַכטען קאָנווערט מיט דער אויפשריפט: „פאַר דער שטייער-קאָמיסיע". די דאָזיגע בריף וועלען פערמאַכטערהייט איבערגעגעבען ווערען דער קאָמיסיע.

גלייכצייטיג איז אַרומגערעדט געוואָרען די לאַגע אין די פערשידענע צעכען און פעראיינען הן אין פאַך הן אין אָרגאַניזאַציע-הינזיכט. עס זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען פערשידענע מיינונגען וועגען די מיטלען צו קאָאָרדינירען די טעטיגקייט פון די דאָזיגע אינסטיטוציעס. צום סוף איז דער וויצע פרעזעס ה' ליבערמאַן בעפולמעכטיגט געוואָרען צו צושטעלען אויף דער נאָהנטסטער פערוואַלטונגס זיצונג אַ גענויען פּראָיעקט, וועלכער זאָל אַרומנעהמען יעדעס פאַך בעזונדער און וועלכער זאָל האָבען דעם ציל צו פערבעסערן די לאַגע סיי אָרגאַניזאַציאָנעל, סיי אין פאַך-הינזיכט.

נאָכדעם ווי עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען די בעפאָרשטעהענדע געשעהענישען אין צוזאַמענהאַנג מיט די וואַהלען צו דער האַנדווערקער קאַמער, פעראייניגונגס-אַקציע פון די לאָדזער האַנדווערקער א. א. ווערט אויסגעוועהלט אַ קולטור-קאָמיסיע, וועלכע זאָל אָננעהמען אַ ברייטע טעטיגקייט אויפן קולטור געביט און דערמיט ווערט די זיצונג בעשלאָסען.

וועגען דער פעראייניגונג פון די יודישע האַנדווערקער אין לאָדז

בריף אין רעדאַקציע

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בריף פון ה' אַדוו. ווייצמאַן אין אייער ווי. צייטונג פון 14 ד. ח. דערלויב איך מיר אייך זעהר העפליך צו בעטען צו געבען פלאַץ פאַר פאָלגענדען ענטפער:

עס איז אַן אַלגעמיין אָנגענומענער כלל, אַז בעשפרעכונגען, וועלכע ווערען געפיהרט פריוואַט צווישען צוויי פערזאָן וועגען אַ געוויסען ענין קאָנען נאָר פובליצירט ווערען נאָך אַ הסכמה פון ביידע פעראינטערעסירטע. איך האַלט דעריבער. אַז דאָס פעראָפענטליכען פון דעם אינהאַלט פון אַזאַ פריוואַטען שמועס איז אַ חוץ דעם אוודאי נישט קיין מיטעל אויף צו דערמעגליכען אַ פעראייניגונג פון די לאָדזער יודישע האַנדווערקערשאַפט. איך וויל אָבער לטובת דער פעראייניגונגס-אַקציע פערשטעלען אייניגע אומפּינקטליכקייטען, וועלכע געפינען זיך אין דערמאַנטען בריף פון ה' אַדוו. ווייצמאַן.

נאָכ'ן דערהאַלטען דעם בריף פון וואַרשא, אין וועלכען מיר ווערען געבעטען זיך צו פערשטענדיגען מיט דער עקספּאָזיטור אין לאָדז, האָבען מיר קיין שטעלונג נישט אָנגענומען. ווייל מיר האָבען געוואוסט, אַז ה' אַדוו. ווייצמאַן איז קראַנק. די איינלאַדונג אויף אַ פריוואַטען געשפרעך האָב איך גערן אָנגענומען.

אין לויף פון געשפרעך האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ה' אַדוו. ווייצמאַן וויל פיגורירען בעת די אונטערהאַנדלונגען, נישט אַלס צד נאָר אַלס פערמיטלער. איך האָב דאַן אַרויסגעזאָגט מיין מיינונג, אַז מיר האָבען גאָרנישט געגען דער פערזאָן פון אַדוו. ווייצמאַן אַלס אָנטיילנעמער אין די פערהאַנדלונגען וועגען דער פעראייניגונג אַלס צד, און זיין פערזאָן וועט ביי אונז גערן געזעהען ווערען אין דער דאָזיגער ראָל, דאַגעגען פערלאַנגט זיך שוין אַ געוויסער ישוב הדעת וועגען דער הסכמה צוצולאָזען דעם ה' ווייצמאַן אַלס פערמיטלער אין דער צייט ווען מיר קאָנען איהם דרייסט אָנערקענען אַלס פעראינטערעסירטען. איך האָב דעריבער בעמערקט, אַז נאָך אַ ישוב הדעת אין אַ ענגער קאָמיסיע וועל איך פערזענליך זיך פערשטענדיגען מיט'ן ה' אַדוואָקאַט.

איך דערלויב מיר דעריבער פעסטצושטעלען פאָלגענדע פאַקטען אַלס פועל יוצא פון אונזער שמועס:

1. איך האָב ערקלערט אַז מיר האָבען גאָרנישט געגען דער פערזאָן פון אַדוו. ווייצמאַן אַלס מיטגליד פון דער דעלעגאַציע, וועלכע זאָל אָנטיילנעמען אין די אונטערהאַנדלונגען און נישט ווי אַדוו. ווייצמאַן וויל האָבען, אַז איך האָב דערויף נישט איינגעשטימט.

2. אַז נאָר די פראַגע פון אָנטייל פון ג. אַדוואָקאַט אַלס פערמיטלער האָט מיך בעוואויגען צו פערלאַנגען אַ ישוב הדעת און אַז

3. דעם ענטפער האָט ה' ווייצמאַן בעדאַרפט בעקומען נישט פון קיין קאָמיסיע נאָר פון מיר אַליין.

אגב וויל איך נאָך צוגעבען. אַז איך בין איינגעלאַדען געוואָרען צום ה' אַדוו. ווייצמאַן נישט אַלס פאָרשטעהער פון פּאָלודניאָווא 4, נאָר אינגאַנצען פריוואַט.

איך האַלט, אַז נישט קוקענדיג אויף דער שעדליכקייט פאַר דער פעראייניגונגס-אַקציע פון אַזאַ פּאָלעמיק, האָב איך דאָך געמוזט ריכטיגשטעלען די אויבענדערמאַנטע פאַקטען און אין די נאָענטסטע טעג, וועל איך דעם ה' אַדוואָקאַט ווייצמאַן איבערגעבען אונזער שטעלונג אין דער פראַגע.

איך דאַנק אייך פאַר דעם געבען פון דעם דאָזיגען ענטפער און בלייב

מיט דרך ארץ

בערנאַרד פרוינד

וויצע-פרעזעס פון האַנדווערקער-פערבאַנד פּאָלודניאָווא 4.

יודען געדענקט!

היטלערישע באַנדעס פּייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאַנד

אייער געוועהר געגען זיי איז באָיקאָט אויף סחורות פון דייטשלאַנד!

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 19 א טבת תרצ"ד

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.42

זון-אונטערגאנג 3.25

מ'דארף אריינטראגן ביטעס וועגן די הנחות אויף פערלעגענע שטייערן

מען מוז ארויסנעהמען קוויטונגען

אויף די וועכענטליכע שמועסן אין צענט־ראלען קליינהענדלער־פעראיין, פאמארסקא 15 איז באריהרט געווארן די פראגע וועגן די פער־לעגענע שטייערן. לויט דער פעראָרדנונג פון פי־נאנץ־מיניסטעריום פון 25/11.33 ארט. 1 און 8 ווערט א פערטייל פון די פערלעגענע שטייערן, וועלכע זיינען געווען צאהלבאר פארן 1/10 1931, געשטראכען אינגאנצען און דאס איבריגע ווערט פונאנדערגעטיילט אין 12 קווארטאלנע ראטעס. די ערשטע ראטע איז צאהלבאר דעם 1/1 1935. די פראצענטער פאר דער גאנצער צייט ביז צום 1/10 1933 ווערען געשאנקען. די פעראינטערעסירטע דארפען גלייך אריינטראגען אין די שטייער־אמטען ביטעס, פעררופענדיג זיך אויף דער פעראָרדנונג. אויפדערפען זיי פערלאנגען דאס מען זאל זיי קוויטי־רען דאס אפנעהמען די ביטע.

רעגולירען די פערלעגענע שטייערן אין נאטור

צו דעם צוועק וועט מען בעשטימען האנדווערקער־עקספערטען

די לאדזער האנדווערקער־קאמער האט בעקו־מען א בריף פון לאקאלען קאמיטעט פון ארבייטס־פאנד אין לאדז וועגען רעגולירען מאנכע פערלעגענע שטייערען אין נאטור. אינ'ם בריף ווערט געזאגט: „אין צוזאמענהאנג מיט דער אינסטרוקציע פון ארבייטס־פאנד וועגען נעהמען אין נאטור מאנכע פערלעגענע שטייערן, ווענדעט זיך דער לאדזער לאקאל־קאמיטעט פון ארבייטספאנד מיט דער ביטע צו בעשטימען 23 פארשטעהער זאכקענער אין פאל־געגענדע בראנזשעס, פליישער, טישלער און בלא־כאזשעס.

צו דער קאמפעטענץ פון די זאכקענער וועט געהערען: 1) פעסטצושטעלען צי די צוגעשטעלטע ארטיקלען ענטשפרעכען דער דעקלאראציע און די מוסטערען, 2) פעסטשטעלען די פרייזען פון די ארטיקלען, 3) פעסטצושטעלען די חסרונות פון די נישט־אנגענומענע א־טיקלען, 4) נעהמען מוסטערען פון די אנגעקומענע אהער אפגעווארפענע אר־טיקלען.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם בריף וועט די לאדזער האנדווערקער־קאמער אין די נאהענטסטע טעג ארומרעדען דעם ענין און בעשטימען די זאכ־קענער.

ווי אזוי א „קוזין פון אמעריקע" האט „אפגענומען" א חוב ביי א לאדזער ייד

(א) דעם 28-טען אקטאבער ד. י. איז אין דער וואוינונג פון יוסף ראזענקראנץ (ריבנא 29), ווען אין דער וואוינונג האבען זיך געפונען די פרוי און קינדער, האט זיך געמאלדען א בחור, וועלכער האט זיך אנגעגעבען פאר זייער קוזין מנשה זעלמאן פון אמעריקא. מחמת דעם, וואס דער בחור איז לויט דער פאטאגראפיע זעהר ענ־ליך געווען צו דעם אמעריקאנער קוזין, איז ער זעהר פריינדליך אויפגענומען געווארען, און די ראזענקראנצ'ס האבען איהם אפילו אפגעגעבען א בעזונדערען צימער צום שלאפען.

צומארגענס אינדערפריה, איז דער „אמערי־קאנער קוזין" ענטקומען, און צוזאמען מיט איהם זענען אויך ענטקומען פערשידענע ווערט־זאכען אין דער ווערט פון 750 זל.

די פאליציי האט באלד געמאכט א חקירה ודרישה און דעם דאזיגען פויגעל געכאפט. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז זיין כשר'ער נא־מען טוביה שמערמעלמאן. ס'איז אויך פעסטגע־שטעלט געווארען, אז דער דאזיגער שמערמעלמאן קען זיך זעהר גוט מיט ראזענקראנצ'ען, און היות ווי ראזענקראנץ איז שמערמעלמאנען שולדיג גע־ווען 2500 זל. וואס ער האט נישט געקענט איינ־מאהנען, איז ער געפאלען אויף אזא המצאה.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, און שמערמעלמאן איז פאר דעם אופן „איינקאסירען" פערמשפט געווארען אויף 5 חדשים תפיסה.

לאבוזעס מאכען „וויצען"

מ'נארט אפ דעם „חסד־של־אמת"

די לעצטע טעג טרעפען אפט פאלען ווען מ'קלינגט אן אין מיטען נאכט צו „חסד־של־אמת", אז מ'זאל שיקען משמורים צו א בר מנן, ווען די משמורים קומען אויפן אנגעוויזענעם ארט ווייזט זיך ארויס, אז דאס איז געווען א כוליגאנישער וויץ פון א חברה לאבוזעס. נעכטען 1 א זייגער ביינאכט האט מען אויך אנגעקלינגען אין חסד־של־אמת וועגען משמורים. דער דיזשורנע האט נאכ־קאנטראלירט דעם נומער פון טעלעפאן און ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז מ'טעלעפאנירט פון נומער 173.83 ס'זענען ארויסגעשיקט געווארען משמורים אויף וואלבארסקא גאס און ס'האט זיך ארויסגע־וויזען, אז דארט איז קיינער נישט געשטארבען. אינדערפריה האט מען נאכקאנטראלירט צו וועמען ס'געהער דער דערמאהנטער טעלעפאן און ס'האט זיך ארויסגעוויזען אז ער געהער צו א שענקער אויף פולנאצנא גאס. ווי דער שענקער האט ער־קלעהרט, האבען צוויי יונגעלייט טאקע אנגעקלינ־גען פון זיין טעלעפאן וועגען משמורים, ער האט אבער נישט געקענט וויסען, אז דאס איז א גראָ־בער וויץ.

„חסד־של־אמת" מאכט אויפמערקזאם, אז זי וועט יעדען נעכאפטען כוליגאן איבערגעבען דער פראקוראטור.

פער'משפט פערשפרייטער פון פאלש געלד

(2) נעכטען זענען געמשפט געווארען דורכ'ן היגען קרייז־געריכט פאר'ן פערשפרייטען פאלש געלד: דער 43-יעהריגער יאן יאזשעמבאווסקי, די 50-יעהריגע מאריא יאזשעמבאווסקא און דער 43-יעהריגער סטאניסלאוו מילער.

מילער, וועלכער איז א פראפעסיאנעלער, עיל־מאל בעשטראפטער גנב, האט געטענה'ט, אז ער האט זיך גענומען צום נייעם „מעטמאטען", ווייל זיין אלטער פאך ליגט טיף אין דער אדמה... עס לוינט זיך נישט צו גנב'ענען.

יאזשעמבאווסקי האט בעקומען א פסק־דין 3 יאהר צו זיצען, יאזשעמבאווסקא — 6 חדשים, און מילער איז פריינעשפראכען געווארען.

אנ'איינטאגיגער פראטעסט־שטרייק

ווערט פראקלאמירט דורך די פראפעסיאנעלע פעראיינען

(2) עהערנעכטען זענען אין די לאקאלען פון „פראצא" און קלאסען־פעראיין פארגעקומען פערזאמלונגען פון פאבריקס־דעלעגאטען וועגען דעם נייעם ארבייטס־ און פערזיכערונגס־געזעץ, וואס זאל חל זיין פון ניי־יאהר.

נאכ'ן אויסהערען די רעפעראטען און דער דורכגעפיהרטער דיסקוסיע, האבען די פערזא־מעלטע איינשטימיג אנגענומען א רעזאלוציע צו פראקלאמירען אנ'איינטאגיגען פראטעסט־שטרייק נעגען די אטענטאטען אויף די סאציאלע דערגריי־כונגען פון די ארבייטער.

דער דאזיגער שטרייק זאל נאך פארקומען ערב חגא.

אין די נאהענטסטע טעג וועלען די פער־אינטערעסירטע פעראיינען בעקומען אנ'איינלאדונג אנטיילצונעהמען אין א צווישען־פעראיינס־פערזאמ־לונג בנוגע דעם דאזיגען ענין.

ד"ר העלער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

8 טראגוטא 8. טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.

זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזן

זאל פילהארמאניע טעל. 213.84

היינט, דינסטאג, דעם 19-טען דעצעמבער, 9 אווענד

נאר 1 גרויסער אריגינעלער קאנצערט

פון בעליבטען ארטיסט הומאריסט

יאסעלע קאלאדני

(נאך זיין צוריקקומען פון אויסלאנד)

אין פראגראם:

צייט־לידער, שטימונגס־לידער, הומאריסטישע לידער און פאראריעס.

אכטונג! בעת די אנטיאקטען חעט דורך א הילכער איבערגעגעבען ווערען יאסעלע קאלאדני'ס לידער, וועלכע זענען אויפגענומען געווארען אויף גראמאפאן־פלאטען דורך דער פירמא „סירענא רעקארד" אין ווארשא.

ביים קלאוויר: ל. פינקעל.

בילעטען פון 75 גראשען שוין צו בעקומען ביי דער קאסע פון דער פילהארמאניע.

משה בראדערזאן

(צו זיין 20-יעהריגען יובל)

פון לייב פיינגאלד

מיט רעכט פערנעהמט בראדערזאן אזא גרויס און חשוב ארט אין דער יודישער ליטעראטור: אין דער גייסטיגער אריסטאקראטיע אין דער קינ־סטלער־משפחה; דער אינטעליגענט און תלמוד־חכם אין דער סביבה — אלזייטיג בעהאוונט אין די כלערליי קוואלען, פון וועלכע דער יודישער גייסט ציהט זיין פערשידענארטיגע עגויסטענץ. זאפטיגער און פיינסטער דיכטער מיט א גאלדענע צונג און פען, וואס מייסטערט־אויס אלטע און נייע גלגולים פון וועלט און מענש בכלל און יודישער וועלט בפרט. ס'איז דער מענשישער מיסטער־טאלאנט פון עכטקייט, בעשיידענסטער עכטקייט אהן שום שמינקע און קינסטליכע בעפוצונגען. קורטואזיאל, גאם און חבריש אויס דער הויט און ביין.

בראדערזאנס שריפטשטעלערישע טעטיגקייט איז נאבעל אן־און־פאר־זיך: אז ס'איז חלילה אויף איין האר נישט־פערבונדען מיט דעם „קרדום לחפור בה", נאר איז א הייליגע עבודה פון וואגיקסטען שטאף, איידעלסטען נערווען־געוועב און עמפינדליכסטע רעגונג. די קונסט פון קוואליטעט און קוואנטיטעט, דרייסט און נעוואגט, אבער גלייכצייטיג אנגעשרי־בען מיט נאטירליכער ווארימקייט אונטער'ן חותם פון „אימתא דציבורא"... האט בראדערזאנס ווארט די מעלה יתרה, וואס בעוועגט אונטערבעוואוסטזיין דעם בשר ודם אלס יחיד, זיך צו פערטראכטען און נעהן זוכען דעם שליאך, וואס פיהרט צום קאמפליצירטען וועג צו זיך אליין!

דורכגעטראכט, מיט'ן פולסטען אחריות זענען אויסנעהעמערט מיט דער פען זיינע עסייען; אין טהרה פון התרוממות קומט אן זיין חזיון, פאעטי־שער רגש.

זיין זאג דערגרייכט תמיד בינה און פיקחות.

אייגענארטיג די מאניר פון אויפוויקלען די געשעהענישען אין זיינע דיכטונגען און באלאדען. הערליך־אריגינעל דער צוגאנג. אז נישט ער דער־צעהלט, שילדערט, נאר לייגט בולט אוועק די וראהע־ווירקליכקייט גופא. נאקעט, בהדרגה כמ' שהיא...

מיט דער הארציגסטער אהבה און איניגסטער יראת הכבוד בעציהט זיך בראדערזאן צום מין מענש, וואס איז בעשאפען געווארען בצלם אלקים, און מרעיש עולם דעם צלם אלקים חלילה נישט מבזה צו זיין. יומם ולילה טראגט ער אויס „בכל מאודו ובכל נפשו" דעם צער פון מענשישען חמימות החיים; אויס די טיפסטע טיפענישען פון דער נשמה, מיט לייב און לעבען איז ער מתפלל פאר דעם יודישען קיום און אויפשטייג. קרעכצט־אויס דעם מעכטיגסטען ווי מיט אימפעט, פליכט און לאסט...

ס'איז זיין מתנה פון דער בריאה צו דער־פיהלען און דערגאהנען יעדע שעפערישע ערשיי־נונג, וואו־נאר עס קלאפט א פאזיטיווער יודישער דופק.

און אויב עס ווערען אויסגעפונען שוין־גלע־זער אויסשליסליך פאר די כל־ערליי וויטזיכטיגע און קורצזיכטיגע און ס'ווערט לחלוטין נישט גע־טראכט למובת סתם זיכטיגע און בליקענדע אין דער זון פון גליהענדע אמתן — קומט בראדערזאן און געפינט אויס: „די טרעהר אלס דאס נאטירליכע שוץ־גלאז, די בריל פאר די סתם־זעהעוודיגע אדער טיף־זיכטיגע אין זון פון גליהענדע אמת'ן!".

און עס איז משה בראדערזאנס פאעטישע טוגענט, וואס ס'איז איהם גלייכצייטיג געלונגען צו פערמעגליכען דעם דורכשניטליכען לייענער־עולם צו דערפיהלען און זיך צו ענטציקען אין דעם: „מה נאה אילן זה!" ווארום אין דער ווירקליכקייט איז נישט יעדער בר־בש פעהיג זיך צו ענטציקען אפילו אין סאמע פראכט.

בראדערזאן בעוועגט דערצו איטליכען אהן אויסנאהם, ווייל זיין אופן פון פונאנדערוויקלען די קאנווע איז אקוראט אזא מייסטערווערק ווי די סא־מאראדנע קאנווע גופא. זיין קלאסאלער בליק און אבסאלוטער פאנעטישער חוש ווירקט און שטעלט דעם לייענער פנים אל פנים מיט דעם פראכט, מיט דער ענטציקונג! אגב איז ער דער כהן גדול פון מאמע־לשון. יודיש איז זיין לשון הקודש און ער איז דערין פערליבט מיט דער גאנצער קאכע־דיגקייט פון הארץ — דאס הארץ, וואס איז ריין, ווי דער מוח...

ארומגעשניצט און פאלירט זענען זיינע פער־זען.

גלאט און בערעדעוודיג. אבער גלייכצייטיג קאנצענטרירט, וואו עס ליגט איינגעפלאכטען קינ־סטלערישער שמאכט, — די שווייגעניש, וואס איז גאלד די ווערט!

ער איז דער לוי, וואס זינגט א פשוטע און בעצויבערענדע תפלה, וואס אין הארציג יאגט און לויב, פראכט איהר שיינדיגקייט און שפיציגקייט.

ס'איז זיין פאעטישע גרויס־מאכט, וואס דער־גרייכט שלמות און דרינגט אריין אין דעם טעמפ־סטען מוח, ריהרט דאס פערשטיינערטסטע הארץ...

זיינע באלאדען ענטציקען, ריהרען דאס נפש און ערציהען, מאכען אונז תמיד שעהנער, בעסער און רייכער אין יעדער אנגעלעגענהייט. און כאטש זיין זאג איז אפטמאל סארקאסטיש־וויציג איז עס דאך דער מעכטיגסטער פראטעסט געגען וועלט־שקר, ס'איז דער אריגינעלער פלאקער, וואס פער־שרפעט דעם שקר־מענש, וואס איז אזוי פרעך מבזה דעם צלם אלקים!.. און טאקי דערפאר איז משה בראדערזאן איינער פון די מענשליכסטע, חבריש־סטע און נאבעלסטע דיכטער!

גרויסע פּאָליטישע אַרעסטען

(א) נאָך א לענגערער אָבסערוואַציע און אַדורכגעפיהרטע רעוויזיעס, זענען אין לאָדז אַרעסטירט געוואָרען 30 יונגעלייט, וועלכע פּס ווערט פאַרגעוואָרפען קאָמוניסטישע אַגיטאַציע-טעטיגקייט.

לטובת דער ווייטער געפיהרטער אויספאָרשונג ווערען זייערע נעמען נישט אָנגעגעבען.

א פּאָליטישער פּראָצעס

(2) נעכטען זענען דורכ'ן קרייז-געריכט פערמשפּט געוואָרען די בעשולדיגטע אין פיהרען א קאָמוניסטישע טעטיגקייט:

די 17-יעהריגע קלאַרא קעסלעווין אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע; די 19-יעהריגע סאַלאַ גאָלדפינקעל — אויף א יאָהר; דער 18-יעהריגער סאַמועל פּוטעלניק — אויף א יאָהר; די 16-יעהריגע צפורה שטערן און די 16-יעהריגע שיינדעל ראָזענבוים אויף צו פערשפּאַרן אין אויסבעסערונגס-הויז מיט'ן אָפּלייגען די שטראָף און איבערגעבען זיי צו דער אויפזיכט פון זייערע עלטערן.

נאַכ'ן באַנדיטען-אָנפאַל אויף כאַיני

(2) זאָגען, פּידוע, אַרעסטירט געוואָרען א סך פערדעכטיגע פּערשוינען.

פון צווישען זיי זענען בעפרייט געוואָרען 23 פּערזאָן.

די באַנדיטען, וואָס האָבען שווער פערוואונדעט דעם פּאָליציאַנט אַנדרוס ווערען ווייטער געזוכט.

Dr. med.
L. Berman
פּעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאַג פון 9—1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט
בראַטעזן, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס-איינלאַגען געגען פוס-שמערצען אַלס נאָך גיפּס-אָבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאָווער 119, טעל. 281-81

רעסטאָראַנען און צוקערניעס דאַרפען אָפּגעבען ביטעס
אויף ערלויבענישען איינצואָרדנען קאָנצערטען און דאַנסינגען

די שטאָטישע סטאַראָסטווע מאַכט אויפמערקזאַם, אַז די צוקערניעס און רעסטאָראַנען, וואו ס'וועלן איינגעאָרדנט קאָנצערטען, דאַנסינגען, אָדער אַרטיסטישע אויפטריטען. דאַרפן אָפּגעבען ביטעס אויף ערלויבענישען אויפן יאָהר 1934 שפּעטסטענס ביז'ן 23-טען ד.ח.

די וואָס וועלן ביז דעם טערמין נישט אָפּגעבען קיין ביטעס, וועלן פון 1-טען יאַנואַר אָן פערלירן די רעכט אויף איינצואָרדנען אַזעלכע אַרט אימפּרעזעס.

פון דער האַנדווערקער-עקספּאָזיטור

אונטער'ן פּאַראָץ פון וו.-פּרעזעס גלאַטשטיין איז פאָרגעקומען א גרעסערע פערזאַמלונג פון מאַגאַזין-דאַמען-שניידער-מייסטער אין אייגענעם לאָקאַל פּאָמאָרסקאַ 53, ווי א חוץ א רייהע וויכטיגע פראַגען, איז אויך בעהאַנדעלט געוואָרען, וועגען זיך פעראייניגען מיט'ן מאַגאַזין-מענער-שניידער-מייסטער-פעראיין (פּילסודסקיעגאָ 12) אין איין פעראיין. וואָס זאָל אַרומנעהמען אַלע מאַגאַזין-שניידער-מייסטער אין לאָדז. אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג איז אין נאָמען פון דער עקספּאָזיטור געוועזען פּערטרעטען, א חוץ ה' גלאַטמאַן, אויך ה' יוזעפאָוויטש.

דעם לעצטען שבת-צו-נאַכטס איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון בעקער-צעך א פערזאַמלונג פון ה' ד"ר י. קאַצענעלענבאָגען, סעקרעטאַר פון דער לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער א.ד.ט. „די אויפגאַבען פון דער האַנדווערקער-קאַמער אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָוועליזאַציע פון צעכען-געזעץ". דער רעפערענט האָלט דאַן זעהר אַן אינטערעסאַנטען רעפעראַט, ווי עס ווערט אויך אין א ברייטערן פאָרם בעריהרט די עקספּאָרט-פראַגע פאַר'ן כאַליופּניק. די דאָזיגע פערזאַמלונג איז געוואָרען איינגעאָרדנט ספּעציעל פאַר די מאַגאַזין-שניידער (כאַליופּניקעס). נאַכ'ן רעפעראַט, שטעלען א רייהע אַנוועזענדע פערשידענע פראַגען, און זאָגען אַרויס מיינונגען וועגען די אַלע בעריכטען און רעפעראַט פראַגען.

קענען פערוואַלטונגס-מיטגלידער אין קאָאָפּעראַטיווע בענק
בעהמען הלוואות אין זייערע בענק

אין לעצטען נומער פון דער „קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג" איז בעריהרט געוואָרען אַן אינטערעסאַנטער ענין פון ד"ר אַבזאָלם קליינמאַן.

ה' ק. האַלט, אַז די פערוואַלטונגס- און ראַט-מיטגלידער פון די קאָאָפּעראַטיווען טאָרען נישט בעהמען קיין הלוואות אין די בענק, מיט וועלכע די פיהרען אָן. ווייל זיי ווערען אַפּהענגיג פון דער באַנק און פערליערן דעם פּרעסטיזש ביי די מיטגלידער. ד"ר ק. האַלט אָבער, אַז מ'קען דאָך נישט צונעהמען די רעכט ביי די דאָזיגע מענשען צו בעקומען קרעדיטען. דעריבער לעגט ער פאָר, אַז אַלע פערוואַלטונגס- און ראַט מיטגלידער זאָלען אין גאַנץ פּוילען גרינדען אַן אייגענע קאָאָפּעראַטיווע באַנק, וואו זיי וועלען שוין אומגעשטערט קענען בעקומען קרעדיטען.

באמת, א זעהר אינטערעסאַנטער פאָרשלאַג.

חנוכה-פייערונג אין דער וואַרעם-שטוב
ביי דער געז. „נותן-לחם"

אין דער וואַרעם-שטוב ביי „נותן לחם" (זשעלאַזנאַ 10א), איז איינגעאָרדנט געוואָרען א חנוכה-אָווענד פאַר די קינדער.

וועגען דער בעדייטונג פון חנוכה האָט גערעדט דער לייטער ה' וועבער, א 9 יעהריג מיידעלע האָט דעקלאַמירט „וואָס איז אַזוינס חנוכה". און נאַכ'ן צינדען חנוכה-ליכט האָט דער קינדער כאָר געזונגען יודישע און פּוילישע לידער און די קינדער איז געגעבען געוואָרען אַן אָוונד-ברויט.

די חנוכה-פייערונג האָט אויף די אַנוועזענדע געמאַכט א גוטען איינדרוק.

שעהנע חנוכה-פייערונג אין „הרצליה"

זונטאָג איז פאָרגעקומען א זעהר שעהנע חנוכה פייערונג פאַר די קינדער פון דער העברעאישער קינדער-היים „הרצליה".

די איבער הונדערט קינדער וועלכע בעקומען אויסהאַלט און בילדונג אין דער קינדער-היים, האָ בען פרעהליכע, זאַטע און צופרידענע געצונדען חנוכה-ליכט, געזונגען העברעאישע און פּוילישע לידער און געגעבען איניגע זעהר שעהנע סצענעס אין וועלכע ס'האָבען זיך אויסגעצייכענט זעהר בעגאַבטע קינדער, די קינדער האָבען דאַן בעקומען א פיינעם מאָהלצייט, א טאַרבעלע מיט זיסיגקייטען און א וואַרימען שאַל.

„הרצליה" עקזיסטירט שוין זייט 17 יאָהר אַלס זעלבסטשטענדיגע אינסטיטוציע און א דאַנק די גרויסע אָנשטרענגונג פון עטליכע נאַציאָנאַלע יודישע פרויען מיט פרוי קאַצענעלענבאָגען בראש ווערען דאָרט געלערענט איבער הונדערט קינדער פון די אָרימסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג א חוץ בילדונג בעקומען די קינדער 3 מאָל אין טאָג צום עסען און ווען מעגליך אויך הלבשה. די קינדער-היים געפינט זיך אין א שעהנעם, ליכטיגען וואַרימען לאָקאַל אויף נאַרוטאָוויטשאַ 41, די אינסטיטוציע איז ווערט אַז זי זאָל אונטערשטיצט ווערען דורך דער יודישער בעפעלקערונג.

היינט קאָנצערט פון יאָסעלע קאָלאַדני

דער היגער טעאַטער-עולם האָט אויפגענומען מיט גרויס צופרידענהייט די ידיעה וועגען צווייטען קאָנצערט פון יאָסעלע ק א ל א ד נ י, וועלכער קומט פאָר ה י י נ ט, דינסטאָג, 9 אָוונט אין פילהאַרמאָניע-זאַל.

ס'מיליטער-דינסט פאַר שילער ווערט נישט פערקירצט

(א) דאָס קוראַטאָריום פונ'ם שול-קרייז האָט פונאַנדערגעשיקט אין די דירעקציעס פון די גימנאַזיעס און צו די לייטערס פון די מיטעל-שולען א צירקולאַר מכוח'ן פערלירען דאָס רעכט אויף פערקירצטער מיליטער-דינסט, וואָס ענטהאַלט די פאַרשריפטען פון קריגס-מיניסטעריום וועגען דעם דאָזיגען ענין.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ק. לייניוועבער (פרייהייטס-פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקא 1), וו. דאַנילעצקי (פּיעטרקאָווער 127), א. פּערעלמאַן (ציגעל-גאַס 32), י. צימער וואָלטשאַנסקא 37), פּ. וואַיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

ר. איזראַעל

דירעקטאָר אַדאָלף גאָלד
סענסאַציאָנעל-שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען
118

דאָס איז דאָך שרעקליך, וואָס רעדסטו ראַשעוויטש, וואָס איז מיט באָגעצקין פּלוצלונג געשעהען? האָט אַדאַ געפרעגט.

— איך ווייס אַליין נישט, פון וואַנען זאָל איך דאָס וויסען? אָבער איך בין חושד, אַז דאָס איז געשעהען צוליבמיר, דאָס האָב איך איהם ערמאָרדעט.

— פאַרוואָס, וואָס פעהלט דיר אויס? ווי קענסט דו אַזוי רעדען?

— יאָ, עס איז אַזוי, דאָס האָב איך איהם ערמאָרדעט, איך האָב איהם איינגעטעמפט סם. אַנשטאָט עפּעס אַנדערש, דו האָסט מיר געוואָלט געבען א מיטעל, דורך וועלכען באָגעצקי וואָלט אויף אַזוי פיל בערוישט געוואָרען, אַז ער זאָל זאָגען דעם אמת, דער-ווייל איז דאָס געווען סם. פּרוב מיר נישט אָפּצולייקענען, איך ווייס עס איצט גאַנץ גענוי, איך האָב איהם איינגעגעבען סם.

אַדאַ האָט זיך אויסגעלייכט, אַזוי ווי זי וואָלט זיך צו עפּעס ווישטיגעס דעצידירט.

— אמת האָט די געזאָגט, דו האָסט איהם ערמאָרדעט, דו האָסט, זעהט אויס, נישט געוואוסט, ווי אַזוי זיך צו בעגעהן מיט דעם מיטעל, וועלכען איך האָב דיר געגעבען, דו האָסט בלינד אויסגעפיהרט דאָס, וואָס איך האָב געהייסען, נישט פרעגענדיג וועגען קיין איינצעלהייטען און האָסט ערמאָרדעט א מענש, האָסט ערמאָרדעט דיין פריינד.

— ווי קענסט דו דאָך צו מיר אַזוי רעדען, איז דער גראַף אויפגעשפּרונגען, ווי א געביסענער פון א שלאַנג. דו וועלכע האָסט מיך געבראַכט צו אַזא שרעקליכען פערברעכען, האָסט דאָך די דרייסטקייט מיר פאָרוואַרפען צו מאַכען און מיט מיר רעדען אויף אַזא אופן.

— געוויס, איך וועל נאָך שטרענגער מיט דיר רעדען, איך האָב נישט בדעה צו האָבען ווייטערדיגע בעציהונגען מיט א...

— שווייג, פערשאָלטענע, שווייג האָט ראַשעוויטש אויסער זיך געשריגען.

— נו, מיין נישט, אַז איך וועל דיך פערלאָזען אין אַזא קריטישען מאָמענט, דאָס וועל איך נישט טון, אויב איך האָב געפּלאַנט געוויס מיטגעפיהל און פערשטענדניש צו וועלען ראַטעווען אין העלפען באָגעצקין, וועלכער איז דאָך סוף כל סוף געוועזען פאַרי מיר פּי-עמד, וועל איך דאָך זיכער זיך נישט אָפּזאָגען דאָס צו טון בנוגע דיר. בערוהיג דיך און מיר וועלען קאַלטבלוטיג בעטראַכטען די געשאַפענע סיטואַציע, זאָג מיר באַר וואָס איז געשעהן ווייטער, ווען דו האָסט בעמערקט, אַז באָגעצקי לעבט נישט.

— איך האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, האָט דער גראַף געענטפערט מיט א געמאַכטער רוהיגקייט, אַז אַרום אונז איז קיין מענש נישט געווען, ס'איז געווען אַזוי שטיל, אַז מיר האָט זיך געדוכט, אַז אַפילו קיין פייגעל איז דאָרט נישט אַדורכגעפלויגען, איך האָב זיך העריבער אַרייַנגעזעצט אין מיין אויטאָ און מיט דער גאַנצער האַסטיגקייט געקומען אַהער צו דיר.

— און איהם האָסט דו דאָרט געלאָזען?

— יאָ, אַזוי ווי א פגר, ווי א נבלה אין מיטען פעלד.

— נו, נו, א שוואַכע לאַגע האָט אַדאַ געזאָגט, רייבענדיג זיך דעם שטערן, איך מיין, אַז ס'איז נישט פאַרהאַן קיין אַנדער עצה ווי צו פערשוויגען דעם גאַנצען ענין, זיך גאַרנישט וויסען מאַכען.

— און מיט מיר וואָס וועט זיין?

— איך האָב דיר שוין געזאָגט, אַז איך וועל דיך נישט פערלאָזען. דו וועסט מיטפאָהרען מיט מיר און וועסט זיין אונטער מיין שוץ, דיר וועט גאָר נישט געשעהען, איך גאַראַנטיר דיר דערפאַר.

דער גראַף האָט זיך קענטיג אַביסעל בערוהיגט און אַדאַ האָט ווייטער גערעדט:

— דו דאַרפסט דאָך פערשטעהן, אַז דאָ איז געשעהן א צופאַל, אמת, א זעהר טראַגישער צופאַל און דעריבער דאַרף מען זיך נישט אַזוי שטאַרק איבערנעהמען. איבריגענס האָב איך זיך איבערצייגט, אַז באָגעצקי איז נישט געווען דער, פאַר וועלכען מיר האָבען איהם געהאַלטען.

— וואָס מיינסט דו דערמיט צו זאָגען?

באָגעצקי האָט אונז שלעכט בעהאַנדעלט די לעצטע צייט, ווייסט דו, אַז איך האָב בעקומען די זיכערקייט, אַז ער האָט אינספּירירט און אפשר גאָר אויסגעפיהרט אַליין די גנבה ביי מיר.

— ניין, איך קען דאָס נישט גלויבען, איך האָב צו גוט געקענט באָגעצקין, אַז איך זאָל דאָס אויף איהם גלויבען.

— און דאָך איז עס אַזוי און נישט אַנדערש. איך האָב א חשד, אַז ער האָט געפּלאַנט וועגען אונז עפּעס א שרעקליכען ענין און ער האָט בעקומען זיין פערדינטע שטראָף.

— ביזט דו הייסט עס צופרידען דערפון, וואָס איז געשעהן?

— אין א געוויסער מאָס, דאָס איז דערפאַר, ווייל אויך מוז דיר איצט אויסזאָגען דעם אמת, די גנבה, וואָס איז ביי מיר פאָרגעקומען קען מיך קאָסטען מיין לעבען.

— דו האָסט דאָך דעם גאַנצען ענין באַגאַטעליזירט.

— באַר פאַר דיר, כדי דו זאָלסט זיך צופיל נישט הערשרעקען, איך האָב נישט געוואָלט מאַכען דעם אַרום דעם קיין טומעל, אָבער זעהט אויס, אַז דער גורל האָט געוואָלט, אַז איך זאָל נאָך ווייטער לעבען און דאָס... מיט דיר צוזאַמען.

דער גראַף האָט מעהר נישט געקענט שפּילען די קאָמעדיע, ער האָט שוין נישט געהאַט, וואָס צו ענטפערן און צוליב דעם האָט ער איינגאַנצען געשוויגען.

— און איצט, האָט אַדאַ געזאָגט, אויב ס'איז שוין יאָ אַזוי געשעהען געגען אונזער ווילען, מוזען מיר אָפּראַטעווען דאָס, וואָס מיר קענען.

— וואָס דאַרפען מיר ווייטער טון?

— דו דאַרפסט איצט אַרויספאָהרען צו באָגעצקין אין צימער, נאָך איידער סוועט בעקאַנט ווערען וועגען באָגעצקיס טויט און דאָרט פּרובירען אָפּצונעהמען די גנבה, וועלכע ער האָט אויסגעפיהרט אָדער געלאָזען אויספיהרען.

— ניין, איך וועל נישט געהען, גענוג מיט דעם אַלעמען, פאַר קיין שום פּרייז וועל איך גאָר נישט מעהר טון.

— נו, דאָס איז נישט אַזוי לייכט צו זאָגען, אין דער צייט, ווען מ'קען זיך שטעלען אין א חשד, אַז מ'האָט ערמאָרדעט א מענשען, קאָן מען אַזוי שטייף נישט רעדען.

— דאָס הייסט, אַז דו דראָהסט מיך מיט קאָנסעקווענצען.

— איך נישט, אָבער דו פערשטעהסט דאָך, אַז אָהן מיין הילף קען אַזא ענין האָבען קאָנסעקווענצען און דאָס איז זעהר נישט געוואונשען.

— הייסט דאָס, אַז איך בין איצט איינגאַנצען פערקויפט אין דיינע הענד, דו קענסט מיט מיר טון, וואָס דו ווילסט באַר אַליין.

— איך וועל מיין שטאַרקייט איבער דיר נישט אויסנוצען, אָבער דאָס, וואָס איך בעט דיך איז דאָך נישט מעהר ווי א טובה פאַר מיר פערזענליך.

דער גראַף האָט מעהר נישט אויסגעהאַלטען, האָט זיך אויסגעדרעהט אויף אַזא אופן, אַז אַדאַ זאָל איהם נישט זעהען און ער האָט זיך א צופרידענער צושמייכעלט. (פאָרטזעצונג קומט).

צוזאמענפאהר פון יודישע אינוואלידן־פעראיינען אין פוילען

װ א ר ש א. שבת, דעם 16 . ח איז פארגעקומען אין װארשא אין לאקאל פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט א צוזאמענפאהר פון פארשטעהער פון די יודישע אינוואלידן־פעראיינען אין פוילען, אין צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם אינוואלידן־געזעץ, וועלכער געהט אריין אין קראפט דעם 1/IV פון קומענדיגען יאהר.

אין דער אנוועזענהייט פון דעלעגירטע פארשטעהער פון פינאנץ־מיניסטעריום, פינאנץ קאמער, עפענט דער פרעזעס פון צענטראלען אינוואלידן־פערבאנד, ה׳ י. באכנער, די קאנפערענץ, אנווייזענדיג אויף די סיבות, וועלכע האבען גורם געווען צונויפצורופען דעם היינטיגען צוזאמענפאהר. עס האנדעלט זיך נעמליך, אז די רעגירונג, צוליב שפארזאמקייט, האט באשלאסען צוצונעהמען ביי די אינוואלידן פון אלע ארמעען, אויסער פוילישע, די געלד־רענטע אנהייבענדיג פון 15 פראצ. ביז 14 פראצ. אונטעריגע, ווי אויך צו רעדוצירען די שטיצע די איבריגע פראצענטיגע קאטעגאריעס אויף 10 פראצענט. עס זענען אויך פראיעקטירט נישט גינסטיגע רעדוקציעס פון אויסצאהלונגען פאר אלמנות. ה׳ באכנער ווייזט אויך אן אויף דעם כאראקטעריסטען־שטריך פון כסדר׳דיגען פערערגערען דאס אינוואלידן־געזעץ.

נאכ׳ן רעפעראט ענטוויקעלט זיך א לעבהאפטע דיסקוסיע אין וועלכע עס האבען אנטייל־גענומען א גרויסע צאהל דעלעגאטען.

דער פרעזעס פון לאדזער אינוואלידן־פעראיין ה׳ הענגעלטרויב ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט פון אקעגענקומען די רעגירונג אין איהר בידזשעט־דעפיציט אבער גלייכצייטיג קען נישט בערעכטיגט ווערען דאס שאפען אנ׳אונטערשיד פון אינוואלידען פון פוילישען מיליטער און אנדערע ארמעען. אזא איינטיילונג פון פריווילעגירטע פוילישע מיליטער־אינוואלידען און אנדערע, קען אויך גורם־זיין, די לעצטע זאלען דורך די לאקאלע אדמיניסטראטיווע ארגאנען, שטיפמוטעריש בעהאנדעלט ווערען. ווי למשל, ביי קאנצעסיעס־פערטיילונג אין דאסגלייכען.

די לאסט טאר אויך נישט פאלען אויף איין טייל בעפעלקערונג, וועלכע האט די גרעסטע קרבנות געבראכט לטובת דעם לאנד.

ארויסגייענדיג פון דעם שטאנדפונקט, מוז אין דער היינטיגע געפיהרט ווערען א שטארקע אויפקלערונגס אקציע פון איבערצייגען דער רעגירונג און אנווייזען אויף די שרעקליכע פאלגען פון צונעהמען די געלד־שטיצע פאר די טייל אינוואלידען.

נאכ׳ן פערענדיגען די דיסקוסיעס זענען אנגענומען געווארען ענטשפרעכענדע רעזאלוציעס, וועלכע וועלען דורך די צענטראל־פערוואלטונג פארגעשטעלט ווערען די רעגירונג.

ראדיא־פראגראם

דינסטאג, ד. 19 דעצעמבער 1933

7 צייט סיגנאל. 705 גימנאסטיק. 7,20 גראמאפאן. ידיעות. 7,40 גראמאפאן. 7,52 הויזווירטשאפט. 11,40 פרעסע. ידיעות. 11,57 צייט־סיגנאל. 12,05 קאנצערט. ידיעות. 12.38 סאלאן ־ מוזיק. 3,25 עקספארט. 3,30 קאמוניקאט. 3,40 מוזיק. 4,25 פ.ק.א. קעסטעל. 4,40 איבערזיכט. 4 55 קאנצערט. 5,50 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז. 6 רעפעראט. 6,20 „מוזיק־קעסטעל“. 6,35 געזאנג. 705 — פערשידענעס. 7,25 פעליעטאן. 7,40 ספארט. 7,47 ידיעות 8 „דער קליינער קעניג“ — אפערעטקע אין 3 אקטען פון קאלמאן. 10,30 טאנץ־מוזיק. 11 קאמוניקאטען. ידיעות. 11,05 טאנץ־מוזיק.

פון אויסלאנד

8,10 היילסבערג אפערע. 9 פאריז, אפערעטקע 10,20 דאווענטרי קאמעראל־קאנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	81.75
3 פראצענטיגע	בודאוולאנע		—	38.50
4 „	דאלארובקא		—	49.00
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)			54.50
8 „	ווארשאווער פאנד־בריף			49.50
8 „	לאדזער	„	„	46.00
ענגלישער פונט	—	—	—	29 02
דאלאר — אפיצ.	5.65,	נישט אפיצ.	—	5.58
גאלד־דאלאר	—	—	—	8 99
גאלד־רובל	—	—	—	4.69
דייטשער מארק	—	—	—	2.12

Dr. med.
Z.Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

זיך אויסגעגליטשט אנ׳ארטיסט

(2) גייענדיג אין גאס אויף דער שרודמיעסקא, האט זיך אויסגעגליטשט און איז געפאלען דער ארטיסט פון שטעטישען טעאטער, בראניסלאוו ליפסקי, און זיך דערביי צובראכען א פוס.

רעוויזיאניסטישע מאסען־מיטינגען

סאלידאריזירען זיך מיט די דעמאנסטראציעס אין תל־אביב

שבת אין אוונט זענען פארגעקומען אין לאדז 4 רעוויזיאניסטישע פאלקס־פערזאמלונגען, איינגעארדענט דורך דעם ברית הצה״ר אין די לאקאלען פון בית״ר, „ברית החיל“, „קדימה“ און „ברית ישורון“ — אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע דעמאנסטראציעס אין תל־אביב. אויף אלע מיטינגען צו וועלכע ס׳איז געקומען א גרויסער עולם, זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס, וועלכע דריקען אויס אנערקענונג און פערעהרונג דעם א״י־בית״ר און ברית הצה״ר פאר זייער מוטיגען קאמף פאר די גערעכטע פאדערונגען פון יודישען פאלק און פראטעסטירען געגען דער האנדלונג פון דער א״י־מאנדאט־רעגירונג. גלייכצייטיג ווערט שארף פעראורטיילט די שטעלונג פון דער תל־אביב׳ער עריה און פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע לגבי די דעמאנסטראציעס.

„אויף שטיינערנעם ברוק“

די טעג איז אין לאדז דערשינען א זאמלונג לידער א.נ. „אויף שטיינערנעם ברוק“, אין וועלכע ס׳בעטייליגען זיך די יונגע דיכטער: מ. י. סמאלארוש, י. גאלדקארן, מ. קאזלאווסקי, י. יאכאמאוויטש, י. ראזענבערג, י. שטערנשאס און י. יאנאס.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

1־טער קלאנג־קינא־טעאטער „ROXY“ נארוטאוויטשא 20

לעצטע טעג!
פרייזען פון די פלעצער פון 54 גר. אן
נוצט אויס די געלעגענהייט צו בעוואונדערען
דעם גרעסטען פויליש־פאלעסטינישן קלאנג־פילם

„סאברא“

אין די הויפט־ראלען: די הויפט־שוישפילער פון דעם בעריהמטען אויף דער גאנצער וועלט „הבימה“
חנה ראווינא, ע. בערטאנאף, א. מעסקין א״א
אויסער׳ן פראגראם: מכבי׳אדע אין תל־אביב און די אויסשטעלונג אין תל־אביב.
אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג. אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג.

נייעס פון פעטריקאוו און דער סביבה

(טעלעפאניש פון אונז. ־ר קארעספאנדענט)

א חודש ארעסט פאר בעליידיגען די רעגירונג

דער איינוואוינער פון פיעטריקאוו א געוויסער ק. קרופא האט בעליידיגט די רעגירונג, אויף א פערזאמלונג פון „טור“ אין סולעיוב, אין פערמשפט געווארען דורכ׳ן שטאטישען געריכט אין פיעטריקאוו אויף א חודש אומבעדינגטען ארעסט.

קרופא האט אנגעגעבען אנ׳אפעלאציע. (ג.)

צווישען שווער און איידעם

געהאזרעט דער׳הרג׳עט פאלעצ׳ן מיט א האק

(2) אין דארף גראפעניע, פיעטריקאווער קרייז האט דער רייכער 37־יעהריגער פויער אנדזשעי פאלעץ נישט לאנג צוריק חתונה געהאט מיט דער רייכער אלמנה, דער 49־יאהריגע מיכאלינא סטעמפיען.

ווידער מיט עטליכע חדשים צוריק האט די אלמנה אויסגעגעבען אין פריידען איהר 19־יעהריגע טאכטער זאפיא, וועלכע זי האט חתונה געמאכט פאר דעם 25־יאהריגען ראך בוואזוש.

צווישען ווארוזשן בוואזוש געקומען צו זיין שטיף־שווער, ער זאל איבערשרייבען אויף זיין ווייבס נאמען א שטיק גרונט, וואס קומט איהר, אלס נדן.

איז צווישען פאלעצ׳ן און גוואזושן פארגעקומען א מחלוקה, בעת וועלכער דער איידעם האט דער׳הרג׳עט זיין שווער מיט א האק.

דער מערדער איז ארעסטירט.

מעלדונגען

געזעלשאפט קולטור ליגע, לאדזש.
הנחה־בילעטען אויפ׳ן היינטיגען אויפטריט פון יאסעלע קאלאדני.

די טעאטראלע ארטיסטישע אפטיילונג גיט היינט ארויס הנחה ־ בילעטען אויפ׳ן היינטיגען אויפטריט פון יאסעלע קאלאדני אין פילהארמאניע. די הנחות זענען זעהר בעדייטענדע.

מיטוואך דעם 20. און פרייטאג דעם 22־ד.ח. 2 גרויסע הנחה פארשטעלונגען אין שטאטישע טעאטער.

די טעאטראל ארטיסטישע אפט. ארגאניזירט אויף מיטוואך און פרייטאג דעם 20־טען און 22טען ד.ח. צוויי גרויסע הנחה־פארשטעלונגען אין שטאטישען טעאטער צו די ביליגסטע פרייזען, פון 30 גר. ביז 2.30 (ביי דער קאסע ביז 4.40). אויסער דעם ווערט ארויסגעגעבען הנחה בילעטען אין שטאטישען טעאטער אויף פרייטאג, שבת און זונטאג צו ביליגע פרייזען.

הנחה בילעטען אין קינא׳ס.

די אפט. גיט ארויס הנחה־בילעטען אין די בעסטע קינאס ביי אונז אין שטאט. די הנחה־בילעטען זענען גילטיג יעדען טאג (אויך שבת און זונטאג). הנחות אויף אלע פלעצער.

שפראך ־ קורסען.

סווערען נאך אנגענומען איינשרייבונגען אויפן קורס פון פרעמדע שפראכען: ענגליש, פראנצויזיש און רוסיש, דער אפצאהל פארן גאנצען קורס איז 10 זל., איינשרייב־געלד 1 זל.

די עספעראנטא־סעקציע ביי דער געז. „קולטור־ליגע“ ארגאניזירט א קורס פון עספעראנטא פאר אנפענגער. איינשרייבונגען ווערען שוין אנגענומען. איינשרייבונגען אויף דער קאלאניע אין זאקאפאנע.

די אפ. פאר טוריסטיק און לאנדקענטניש נעמט אן איינשרייבונגען אויף דער קאלאניע אין זאקאפאנע אויפ׳ן 1־טען יאנואר.

הנחה־בילעטען, איינשרייבונגען און איבעראל מאציעס אין סעקרעטאריאט פון „קולטור־ליגע“ זאכאדניע 68 (פראנט פארטער) טעל. 191־15 פון 10 ביז 3 און פון 4.30 ביז 9.30 אוונט.

הנחה־בילעטען אין קינאס, אין שטאטישען טעאטער און אויף קאנצערטען אין דער ביבליאטעק א. ב. ב. בארא—וו, אל. קאשטשושקי 9.

די קולטור קאמיסיע ביי דער באראכאוו־ביבליאטעק, אליע קאשטשושקי 9 גיט ארויס הנחה־בילעטען אין קינאס, אין שטאטישען טעאטער און אויף קאנצערטען.

די הנחות זענען ווייטגעהענדע און זענען גילטיג אויף אלע טעג און סעאנסען.

הנחה־בילעטען אין פוילישען טעאטער זענען גילטיג יעדען טאג אויך אויף פרעמיערעס.

די ביבליאטעק איז טעטיג יעדען טאג: פון 10 פריה ביז 2 נאכמ. און פון 4 ביז 10 אוו.

שלמה המלך׳ס גרעסטע ליבע

לויט יודישע לעגענדעס ● פון א. אויסטילער

4)

קומענדיג אין מארמאר־זאל, אין וועלכען צוויי קעניגליכע דיבען״ האבען איהר איינגעפיהרט און גלייך ארויסגעגאנגען, האט זי געטראפען דעם קעניג ארומגעהען איבער דעם זאל הין און צוריק. און ווי נאר ער האט דערזעהן ווי זי לאזט זיך אראפ אויף די קניע זיך צו בוקען פאר איהם, האט ער איהר אנגעכאפט ביי דער הענט און א זאג געטאן: „אך, דו שעהנע בעשעפעניש, ווי גליקליך דו קאנסט מאכען מענשען“!

אבער די ארימע, נאאיווע מיידעל, וועלכע האט זיבעט זי לעבט נאך נישט געזעהן איהר שעהנקייט אין א שפיגעל, האט בשום אופן נישט געזאגט פערשטעהן, פארוואס דער קעניג איז אזוי פערליבט אין איהר. ער בעזיצט דאך די רייכסטע און שעהנסטע פרינצעסינס פון דער וועלט, נאך וואס דארף ער אנ׳ארימע ארבייטערין? אמת, זי ווייסט, אז אלע פאסטוכער לויפען איהר נאך, אלע פעלד־ארבייטער זינגען לידער צו איהר, אבער דער קעניג! דער בעזיצער פון טויזענט שעהנע פרויען!...

אבער באלד מעהר איבערראשט ווערט זי, ווען דער קעניג וויל, זי זאל ווערען איינע פון זיינע פרויען, און אז זי ענטפערט איהם מיט א פערשטיקט ווייגענדיגער שטים, אז זי וועט זיין ווי א פרעמדער צווייג צווישען בלומען; ענטפערט ער איהר: „ניין, דו וועסט זיין ווי א רויז צווישען דערנער“.

פלוצים האט זי דערזעהן ווי יואב שפילט אויף זיין פייפעל, דאס פיהרט ער צוריק די שאף פון דער פאשע, אבער דאס מאל איז זיין ליד אזוי טרויעריג, אזוי הארצרייסענד, זי קאן עס נישט איבערטראגען. זי שרייט אויס: „ליבער יואב, איך בין דא, אבער מיין הארץ, מיין נשמה זענען ביי דיר!“ און זי פאלט אין אהנמאכט.

א בלאסער, א צושראקענער, האט דער קעניג באלד געלאזט רופען זיינע בעסטע דאקטוירים, באכדעם ווי מען האט איהר דערמינטערט האט זי דערצעהלט דעם קעניג, אז זי און יואב, דער פאסטוך פון דעם קעניגס שאף, זענען פערליבט, און אז היינט בייבאכט דארפען זיי בעשליסען דעם טאג פון זייער התונה.

דאס האט דעם קעניג געטראפען ווי א שפיז, זיין הארץ איז געווארען פול מיט קנאה. זי, אנ׳ארימע גערטנערין, א קיילעכדיגע יתומה, קאן דיין אזוי גליקליך. זי איז אפילו גרייט מקריב צו זיין דעם כבוד און דעם לוקסוס צו זיין איינע פון דעם אלמעכטיגען הערשערס פרויען, און ער, דער רייכסטער און קליגסטער קעניג, וועלכער פערשטעהט אפילו די שפראכען פון אלע חיות און עופות, ער, פאר וועמעס ווארט מלכים פון דער וועלט ציטערען; ער, וועמעס בליק איז א בעפעהל, — ער האט אלצדינג אין דער וועלט — א חוץ גליק.

ער כאפט זי אן ביי די הענט, ער וויל זי קושען, אבער ער פערלירט זיך. ער טרויט זיך נישט און פרעגט: „מעג איך דיך קושען?“ און מיט א שוואכער, ציטערנדיגער שטים ענטפערט זי: „דו ביזט מיין קעניג, ווי קאן איך דיר פערוועהרען?“ „אבער ווילסטו מיך אויך קושען?“ — פרעגט שלמה. „דו ביזט מיין האר, ווי קאן איך דיך שטעלען קעגען דיין בעפעהל?“ — ענטפערט דאס נאאיווע מיידעל.

דא האט זיך שוין אין איהם דערוועקט דאס הערשער געפיהל, און ער האט אויסגעשריגען, האלב בעטענדיג און האלב אין כעס: „ווען איך קום אריין אין הארעם הויבען טויזענט הערצער אן צו קלאפען, צוויי טויזענט בריסטען הויבען זיך, צוויי טויזענט אויגען זענען געריכטעט אויף מיר, און יעדע איינציגע פרינצעסין — טעכטער פון מעכטיגע הערשער — ווינשט, אז זי זאל זיין די גליקליכע, אז אויף איהר זאל איך אנווייזען מיט׳ן פינגער, אז איהר פערלאנג איך היינט... און דו, א טאכטער פון פשוט׳ן פאלק!... איך גיב דיר דעם גרעסטען גליק, וואס א לעבעדיגע פרוי, קאן דערגרייכען, און דו קווענקעלסט זיך נאך... אפילו געקושט ווערען ווילסטו נישט פון מיר!“

און אז זי ענטפערט איהם אונטערטעניג: „קוש, מיין קעניג, אויב דאס איז דיין פערלאנג; דו ביזט מיין געביטער, ווי קאן איך דיר אפזאגען“ — ענטפערט איהר שלמה: א, ניין! איך מיין נישט גלאט קושען. איך האב שוין אלע פערגעניגענס אין דער וועלט פערזוכט, און אלץ איז נארישקייט. איך ווער אויך געליבט פון יעדער פרוי, אבער געליבט האב איך נאך קיינמאל נישט. דו ביזט די ערשטע, דו ביסט מיין פולקאמערהייט. פאר דיר בין איך גרייט מקריב צו זיין אלץ, אלץ, אפילו דעם טראן, ווייל דער טראן אן דיר איז ווי א גאלדענע שיסעל אהן פרוכט. איך קאן דיך צווינגען. אבער איך וויל נישט. איך וויל א פולקאמען גליק. גיב אהיים און איבערלייג דיר“.

א גליקליכע איז שושנה ארויס פון פאלאץ, בעגלייט פון דעם קעניגס קבאה׳דיגע אויגען. דערזעהענדיג ווי יואב שטעהט א פערצווייפעלטער אויף יענער זייט טויער, האט זי גענומען לויפען צו איהם נאר אויף אדלער־פליגעל.

(ווייטער מארגען)

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL

היינט און פאָלגענדע טעג
פּרעזענטירען מיר! סימפּאַניע
פון ליבע און טענץ פון
King Vidor
רייך פון ענטוזיאַזם אויף די ווייטע אינזלען פון די צפון-ימים! פּרעכטיגע קרעאַציע פון דער לאַנג נישט-געזעהענער

„גן-עדן=פויגעל"
Dolores del Rio

מיט'ן אַנטייל פון JOEL MAC CREA
אָנהייב 4.30 נאָכמיטאָג. — דער זאַל איז גוט בעהייצט.
נעכסטער יום-טוב-פּראָגראַם: „Urwis z Hiszpanji"

שייטלען
מיט פאַריזער שרינדעז
ווי אויך פּערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פּרייזען
ביי **קערש**, סקווערא 15

שלאָסערייי-אַרבייטען,
ווי אויך אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
מאַשינען-טיילען
פירט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13.

Dr. med.
LEON FUCHS
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף וואָלטשאַנסקאַ 65
(רוג אַנדזשעיאַ) טעל. 172-44
נעמט אָן פון 3–5 נאָכמ.

LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס אָרדינירען די דאָקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

קליינע
אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

לאָקאַלען

עס ווערט געזוכט צוויי צימער מיט אַ שותפות-קיך פאַר אַ פאָר-פאָלק פון זאָפאָרט. אָפערטן אונטער „C.H." אין אדמ.

אַ רוגאָווע מלעטשאַרניע-אָוואַצאַרניע, אויך אַ צימער מיט איינריכטונג פון גאַלד איבערצוגעבען ביליג, וואָלטשאַנסקאַ 154. 6831

אַ שטוב מיט אַ קיך שוין צו פאַרדינגען קאָנסטאַנטינער 58. צו ערפאַהרען ביים וועכטער.

פערשידענעס

אַ 3-פעדימדיגער אָבערלאָק אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. צו ערקונדיגען זיך באַזאַרנאַ 7, וו. 8 צווישען 2 ביז 4 נאָכמ. 6834

Rzadka okazja! Skrzypce 1700 roku Nicolaus Gagliano do sprzedania. Wiadomość tel. 17787.

דיפּלאָמירטע פּיעלעגניאַרקע נעהמט אָן זאַסטרישיקן, מאַסאַזשען, אויך דיזשורירען. טעלעפאָן 118-94. 6740

בוכהאַלטער און רוטינירטער ביזנעסמאַן מיט לאַנגיאָהריגער פּראַקטיק האָט נאָך איינציגע פרייע שטונדען. פאַר אָנערקענען די בּיכער גאַראַנטיר איך מיט קויציע. פּרייזען מעסיגע. 6794
Leon Krell, Piotrkowska 86, m. 37

שנעלער אויסלויז פון
פּאַטענטען
און רעגיסטריר-קאַרטען
פאַר דעם יאָהר 1934
אין ביוראָ
ב. מאַז,
פּיעטריקאָווער 10

ס'ווערען געזוכט
אינקאַסאַנטקעס
אין פעראיין „משמרת החולים", לימאַנאָווסקיעגאָ 6.
צו מעלדען זיך אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 1 מיטאָג. 6788

געזונט איז אָנאָוצר
Primeros PREZERWATYWY
איז די גאַראַנטיע פאַרן געזונט

רוטינירטע
קראַנקען-שוועסטער
נעמט אָן:
דיזשורען, מאַסאַזשען
און איינשפּריצונגען.
טעלעפאָן 157-49

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישער
לאַבאָראַטאָריום
מ. שאַץ
לאָדז, פּעטריקאָווער 37.
טעל. 230-85
פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אַנאַליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

DR. MED.
FAMILIER
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 62
נעהמט אָן פון 12.30 ביז 1.30 נאָכמ.
און פון 6.30 ביז 7.30 ביינאַכט

כירורגישער קאַבינעט
פון Dr. med.
A. FOKSZANSKI
Piotrkowska 101
tel. 210-76
נעהמט אָן פון 1–2 און פון 5–7 אָוונט
אָפּעראַציעס, אָפּאַטרונקעס, קוואַרץ, דיאַטערמיע א. ז. וו.
לעמשניצע-פּרייזען.

Dr. med.
Z. Datyner
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אָן פון 2–3 און פון 6–8 אָוו.

ביליגער ווי איבעראַל
שענער און רעיעלער
וועש, פאַרבט און פּוצט אָהן שעדליכע מיטלען אַלערליי אַנצוגען, פּאַלטאָס, קליידער, סוועטערס אויך וועש
די יודישע
כעמישע וועשעריי און פאַרבעריי
„עריקאַ"
2 מלינאַרסקאַ 2 (ביים ראָג בזשעזשינער).
פון 4 זל. אַ ווינטער-פּאַלטאָ, פון 1.50 זל. אַ קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 אַ סוועטער, 15 גר. אַ קאָלנער, פון 50 גר. אָנ'אָנגעטהעמד. ס'ווערט געפאַרבט אַלערליי דאַמען- און הערען-גאַרדעראָבען.

וועסקעפּאַל
שירמס
— פון —
און שפּאַציר-שטעקענס
ס. פייגענבוים

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 19
געפּפעהלט אין אַ רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ-פּרייזען.
נעהמט אָן אַלערליי רעפּאַראַטורען פון שירמס און שטעקענס, אויך צו פערקויפען פלאַשען און באַטען.

Dr.
S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אָן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9
אוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.

לעבער
צו וועש און הענטשקעס ווערן געמאַכט
שרודמיעסקאַ 8.

כירורגישער קאַבינעט
Dra med.
M. Kantor
איז געוואָרען איבערגעטראָגען
אויף זשעלאַנאַ 5
טעל. 112-22
נעהמט אָן פון 1–3 און פון 6–8 אוו.
לעמשניצע-פּרייזען.

כירורגישער קאַבינעט
Dr. med.
J. Szreiber
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9 tel. 122-95
אָפּעראַציעס, אָפּאַטרונקעס, הילט ושילאָקעס א.ע.וו.
נעמט אָן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אָוו.
לעמשניצע-פּרייזען.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען
נעהמט אָן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפּערטיגט און פונאַנדערגעקלעבט איבער שטאָט.

Czytelniku „Najer Folksblat"!

Pozwól mi bezinteresownie określić Twój charakter, zdolności, przeznaczenie i wyszczególnić najważniejsze fakty Twego życia. Określić kim jesteś, kim być możesz. Poradzić jak żyć i postępować, by zwycięsko przeciwstawić się losowi. A ponadto wybrać na zasadzie astrologji i obliczeń kabalistycznych szczęśliwy numer Twego losu do bieżącej Loterji Państwowej i wskazać, gdzie takowy można nabyć. W tym celu proszę natychmiast napisać własnoręcznie imię, nazwisko, rok i miesiąc urodzenia. Nie przesyłaj żadnego wynagrodzenia, lecz tylko na koszty pocztowe i kancelaryjne załącz 1 zł. w znaczkach pocztowych.

Na los Nr. 122627 wybrany przezemnie, padła wygrana 150.000. zł. Na niewielką ilość wybranych przezemnie numerów padło mnóstwo wygranych lecz z braku miejsca podaję tylko niektóre: Jozef Cabała, Limanowa. Rafinerja, 10 000 zł. — E. Zausznicka. Bank Rzemieślników, Włocławek, 3-go Maja 7, 5000 zł. — Frychel Wilhelm, Katowice-Brunów, Wodospady 3, 5000 zł. — Alfons Malach, Budzyń, Dworcowa 115, Zakład Fotograficzny, 2000 zł. — Piotr Słowik, Mościce nad Tarnów, Elektrownia, 5000 zł. — Aksiuczycówna Helena, poczta Hołubicze, pow. Dziśnieński, woj. Wileńskie, Maj. Alizberg, 5000 zł. — Marjan Łomnicki, Podhajce, 5000 zł. — Stefanja Starkowa, Bydgoszcz, Gdańska 41, 2000 zł. — Harosimowicz A., Piotrków Tryb., Narutowicza 18, m. 13, 2000 zł. — Konstanty Migura, ogrodnik, Zakład Um. Ch. Lubliniec, 2000 zł. — Stefan Piechota, Katowice, Francuska 47, 2000 zł. — Jan Kühn, Łódź, Młynarska 25, 5000 zł. — Berla Frenel, Warszawa, Trębacka 5, 1000 zł. — Stanisław Krawczyk, Poznań, Wrocławska 20, 1000 zł. — Antoni Parkitny, Mstów k/Częstochowy. Urząd Gminny Wanceszów 2000 zł. — Poprawski Bolesław, Grudziądz, Lotnicza Szkoła Bombardowania, 2000 zł. Pozatem kilka osób, którym w udziale przypadły większe wygrane, postanowiły zachować incognito, co zobowiązuje nas do nie ujawnienia nazwisk. Jeżeli ktokolwiek wątpi w autentyczność podanych adresów, może się zwrócić do powyższych osób, podając swój adres i załączając znaczek pocztowy na odpowiedź. W naszej kancelarji są do przejrzenia oryginały zamieszczonych powyżej, listów dziękczynnych. Ogłoszenie niniejsze załączyć. Warszawa, Redakcja „Swit", Żórawia 47. Redaktor Szyllre Szkolnik.

Dr. med. **Niewiażski**
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעהמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

כירורגישער קאַבינעט
Dr. med. M.
Eljasberg
80 פּיעטריקאָווער 80
טעל. 117-87.
נעהמט אָן פון 3–5 נאָכמיטאָג.

זיכערע הילף און אַ רפואה!
אָהן אָפּעראַציע. אָהן בלוט. אָהן אַ מעסער און אָהן בלוט-פאַרגיסונג פאַר קראַנקע אויף ברוכען. פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין נאָז. פאַר הויקערס אָהן פּיס.

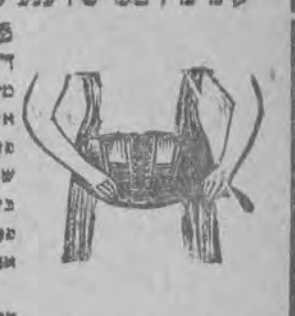

פערלאָזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס און אַ מענשען-קאָפּ, און עס טאָלט שוין אין דעם פּיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער ברענגען און שטאַרבען. ספּעציעלע נאָמנע הייל-באַנדאַזשען בעזונדערע; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאַר הויקערס, לייטונגען ספּעציעלע הייל-גאָרסעטען און אָפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פּיס און פלאַטפיס, ווי אויך קונסטליכע נאַטירליכע פּיס.
שפּרעכשטונדע טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

אכטונג! זייט דעם ערשטען אָקטאָבער ד. י. ווערען אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט נור פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.

איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט
Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאָגונג.
דערמיט דאַנק איך העַרצליך דעם בערִיהמטען ספּעציאַליסט-אָרטאָפּעד ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פראָנט, פּאַרטער, וועלכער האָט לויט זיין מעטאָדע מיט גרויס ערפאָלג אויסגעהיילט מיין מיבערקולאָזע טאָכטער און מיט זיין אויסגעצייכנעטע אָרטאָפּעדישען גאָרסעט פערהיט פון אַ הויקער, וואָס האָט מען מיר געדראָהט.

(—) **Janina Jezierowa,**
żona przodownika p.p.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה

פאַר'ן טעקסט	פרייטאָג און ערב-יו"ט — 24 גר.	אין דער זייט שפּאַלטען	
אין טעקסט	— 40	— 60	4
זאַכ'ן טעקסט	— 12	— 18	

אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען — 20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס מעסטער וואָרט — 10 גר.

אַבאָנעמענטס-פּרייז:
אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש, אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקע — 1 דאָל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און פאַר מין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען פון פרימאָרגן ביז נאַכטס.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z ogr. odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
[illegible]
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman